

JUL i THY

53. årg.

1993

JUL I THY

1993

63. ÅRGANG

UDGIVET AF ERIK A. LAURIDSEN OG JØRGEN MILTERSEN, THISTED

Forhandles uden for Thy, Han Herred og Mors af
Danske Boghandleres Kommissionsanstalt, Siljengade 6-8, 2300 København S.

JUL I THY

63. ÅRGANG

Redigeret af Jørgen Miltersen, Hanstholmvej 185, Tved, 7700 Thisted. Tlf. 97 98 15 85

Indholdsfortegnelse

<i>Festlige dage i Thisted i 1920'erne og 30'erne</i> Af Wolf Møller, Nedre Vej 64, Albæk, 8900 Randers.....	3
<i>En enkelt til Rungsted</i> Af Eigil Steffensen, Duevej 4, 2000 Frederiksberg C	11
<i>Dommens dag i Tømmerby Sogn</i> Af Bent Græsbøll, Vibevej 17, 8800 Viborg.....	23
<i>Orientering</i> Af Jens Kongsted Lampe, Skovhøj 18, 8361 Hasselager.....	29
<i>Fra det gamle album</i>	33
<i>Fra det ny album</i>	57
<i>Fra læserne</i>	64
<i>Flere navne</i>	65
<i>Register</i>	66
<i>Annoncer</i>	70

Forsidemotiv:

Vinterlandskab

Foto: Jens Kr. Vangsgaard, Thisted

Fotos fra:

Lokalhistorisk Arkiv, J. P. Jacobsens Plads,
Wolf Møller, Eigil Steffensen, Bent Græsbøll m. fl.

Eftertryk ikke tilladt

Wadmann Bogtryk/Offset, Thisted

ISBN 87 8513 121 0

Festlige dage i Thisted i 1920'erne og 30'erne

Af Wolf Møller

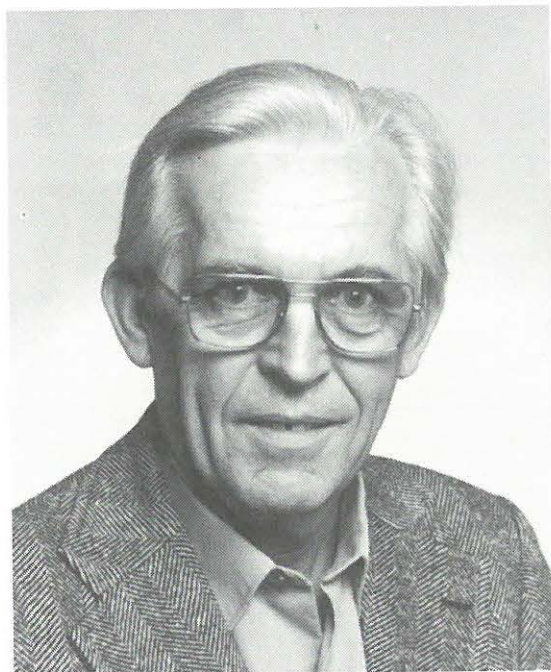
I sin bog »Grænseløs Tilværelse« fortæller historikeren Jørgen Hæstrup om sin barndom i Viborg. En tilværelse, hvor solen altid skinnede – underforstået: når den ikke gjorde det, lavede man noget andet – måske endog lektielæsning.

Min barndom i Thisted i 20'erne og 30'erne står i et lignende skær: Masser af lyse og festlige dage med leg, færden på byens pladser, besøg på værksteder etc. Og så naturligvis de store, organiserede fester.

Arbejdspladserne

Nogle af mine mest interessante oplevelser fik jeg på arbejdspladserne. Der var smeden, som skoede heste, automekanikeren (Emil Helleberg i Toldbodgade), blikkenslageren, glarmesteren, ja jeg fik endda adgang til at kigge indenfor hos bogbinder Christensen i Vestergade og fik tilmed forklaring på, hvordan sådan noget foregik. Jeg fór straks hjem og lavede en presse og gik i gang. I voksen alder har jeg genoptaget hobbyen – med bedre værktøj.

Min far var tømrer og var med i en del af det iøvrigt sparsomme byggeri i disse år. Det var mit job hver eftermiddag at bringe en kande kaffe ud, hvor han nu for tiden arbejdede, og jeg kom på den måde til at kende en del af

Wolf Møller. Født i Thisted 1920. Lærereksamen Haderslev 1942, derefter ansat ved Randers Skolevæsen. 1946 leder af nyoprettet afdeling for erhvervsvejledning for Randers amt. 1950-1964 informationskonsulent i Danmarks Sparekasseforening. Redaktør af børnebladet »Sparegrisen«. 1957 viceskoleinspektør i Randers – pensioneret 1987. 1948-1966 medarbejder ved Danmarks Skoleradio. 1972-1984 redaktør af slægtsforskertidsskriftet »Hvem forsker hvad«. Bopæl: Albæk ved Randers.

nybyggeriet indefra. Jeg kom også til at kende de andre håndværkere. Murerne og malerne hørte jo til »den gamle garde«, men der var nogle nye folk, bl.a. elektrikerne, som af »de gamle« regnedes for noget til en side. Deres fagområde var mest præcist defineret og lå så sent, at de uden videre kunne give sig til at fræse dybe furer i murværket og tilmed kræve efterreparation af deres vandalisme. Populære var de ikke, men der stod respekt om dem.

Tilsvarende var der blikkenslagerne, som fra gammel tid var kendt for tagrender og tagbelægning, men som nu kaldte sig vand- og gasmestre, tilmed autoriserede. De var også nogle stride gutter på en byggeplads, hvor tegningerne måske ikke altid havde givet arbejdsgangen helt præcis.

Men netop i kaffepausen kom sådanne problemer frem og blev bilagt, hvilket jeg blev vidne til. Jeg fik samtidig ordentligt kendskab til fagudtryk og iøvrigt naturligvis djærvt håndværkersprog i almindelighed.

Legepladser i Thisted

Senere tiders legepladser, fritidshjem etc. eksisterede naturligvis ikke i 20'erne. Men der var masser af pladser, hvor børnene samledes, de var ikke autoriserede, nogle af dem måske endda ulovlige. Der var små pladser, som mest var fast optaget af børnene i kvarteret.

I Kongensgade havde murer Andr. Jensen en oplagsplads, hvor man kunne lege, hvis man kendte hans søn Hans (som jeg gik i klasse

Villa »Stjernen«, Jyllandsallé. »Madsen-Jylland« var en af 20'ernes store bygherrer i Thisted. På nogle store arealer vest i byen anlagde han Margrethevej (navn efter hans kone) og Jyllandsallé (navn efter hans hotel i Vestergade) tydelig ment som en villavej, hvor han selv gik foran med opførelsen af en villa til sig selv i en helt ny stil, med mindelser om Hollywood. Under opførelsen kom jeg der næsten daglig med kaffe til min far og hørte på håndværkernes snak om det raffinerede byggeri, som de var glade for.

I 1926 fik »Madsen-Jylland« opført et hus i »Jyllands Gård«, Kongensgade nr. 1. Under byggeriet blev dette billede taget af håndværkere på ladet af Madsens lastbil. Forreste række fra venstre: Tømrer Johannes Møller, murerarbejdsmand Chr. Jensen, murer Andersen, en ukendt. I midten to drenge, som fulgte byggeriet nøje: Christian Hald (søn af restauratør Alfred Hald og barnebarn af »Madsen-Jylland«) og Wolf Møller (søn af tømrer Johannes Møller). I bageste række: Murer Månsson, murer Nørskov, murer J. K. Andersen, murer L. P. Larsen og tømrer Chr. Knudsen.

med!). Så var der »Bettevej«, senere autoriseret som Vægtergangen. Den var hjemsted for mange børn, og der kunne bygges huler af mere varig karakter – og laves cirkus. Det skal bemærkes, at trafikken var meget beskednen i de år. De yderst få biler, som fandtes, kom kun i gaderne, og hestekøretøjerne gik ikke hurtigere end at man kunne nå at komme af vejen.

Børnene på Hundborgvej havde også en »Bettevej«, som gik bag husrækken på sydsi-

den. Her mødte man også børn fra Dragsbækvej. Desuden havde de »Marken« – et par grunde, som ejeren Chr. Madsen først bebyggede noget senere.

Gasværksvej var et tilsvarende fredeligt areal, vejen var blind, men den var asfalteret, så her mødtes ungdommen fra Grydetorv, Asylgade, Fjordstræde og øvede sig på cyklerne. Nogle opnåede vældige færdigheder i at stå på sadlen, køre på én pedal og lignende.

Der var altid mange børn på havnen og især fiskerihavnen. Nutidens forældre ville gyse ved tanken om, at deres børn kravlede rundt på bolværksbjælkerne ved havnen. Men det gjorde vi altså. En pind med en snøre og en fiskekrog kunne godt give udbytte. Ja, det var ikke netop spisefisk, vi fangede, men fangst var der da nu og da.

Om vinteren var fiskerihavnen ofte tillagt, og så gik det løs på isen. Nogle havde skøjter og lavede fine ting på dem, men ellers kunne et par jernbeslåede træsko godt bruges.

Om vinteren var det ellers »Skoven«, der trak . . . kælkebakker. For begyndere var det »Pavillonbakken« omme ved musikpavillonen, der benyttedes. Det hele foregik temmelig ureguleret, så der skete en del sammenstød, men mest af ret harmløs art.

I den vestlige ende af »Skoven« var Skovbakken, som havde et mere markeret fald. Man startede oppe ved Halden, hvor Runddelen lå. Den var dengang omgivet af de kongebuster, som senere blev flyttet hen foran biblioteket. Her oppe fra gik det så ned ad bakke med betydelig fart. Ved overgangen til Engen fornedet var der et markeret hop. Hvis man klarede det, havde man fart nok til at nå godt ud i engen, ja ganske enkelte præsterede at komme helt ud til åen.

Fordelen ved Skovbakken var, at der kun var én bane at køre i, og man passede da på ikke at starte for tæt på hinanden, selv om der normalt ikke var noget opsyn, men hvis en slæde forliste og væltede ved hoppet, kunne den efterfølgende døje med at klare sig udenom. Ufarligt var det ikke, men gruelig spændende. En særlig charme lå der i, at på de store kælke kunne der sidde både piger og drenge, som var klemmt godt sammen, til stor fryd for begge parter.

Havde man så held til at vælte, var der mulighed for at ende med en pige i favnen.

Men ud over hverdagen var der nogle store dage. De var iscenesatte, og det var tydeligt, at der var højere myndigheder med i spillet: Store fester.

En dame som sminkede sig

I maj 1938 blev Oddesundbroen indviet. Det var en vældig festdag, som blev nydt af både voksne og børn. Livgarden havde spillet på Torvet og i Skoven. På Store Torv var Kong Christian den Tredie blevet modtaget af byens borgmester (begge fremstillet af nulevende honoratiores). Desuden havde hele kongefamilien (den regerende) været til stede. Særlig opmærksomhed vakte det nyeste medlem af kongehuset: Kronprinsesse Ingrid.

I de dage havde jeg et lærervikariat på Vestre Skole, og jeg fik en tredieklasse til skriftligt at berette om deres udbytte af den store dag. Og de havde rigtignok haft øjnene med sig. De havde set både amtmand og ministre, en enkelt beklagede, at hun ikke havde kunnet se kronprinsessen, som var skjult bag en stor hat – ikke hendes egen.

En af pigerne sluttede sin beretning med dagens højdepunkt: Om aftenen nede i skoven havde hun set en dame, som sminkede sig!

Sådan en stor dag er så spækket med oplevelser, at de let falder noget over hinanden. Den pågældende pige var sikkert fra morgenstunden iført sit stiveste puds, og dagen igennem væltede overraskelserne ind over hende. Denne pige er i dag om ved 60 år, og hendes erindringer om denne dag er nok ikke mere samlet om den sminkende dame, dem har hun sikkert set nogle stykker af i mellemtiden.

Disse hændelser har givet mig lyst til at forsøge at genkalde nogle af årets fester og festlige oplevelser i Thisted i min barndom.

Valdemarsfest

Ved 6-års alderen kom jeg med til Valdemarsfesten, som blev holdt på søndagen nærmest den 15. juni. Det var en fest, som holdt i adskillige

år. Søndag formiddag samledes byens børn i hundredevis på Store Torv (som dengang kun dækkede ca. $\frac{1}{3}$ af sit nuværende areal). Vi havde vores fine tøj på. Pigernes kjoler kom i mange tilfælde lige fra symaskinen. Vi blev stillet op i rækker af nogle herrer med store silkesløjfer på jakken, og vi fik hver stukket et dannebrogflag i hånden, hvis vi da ikke havde et privat med hjemmefra. Det var der mange, der havde.

Så formeredes optøget, anført af musikdirektør Chr. Ryming og hans udvidede orkester, og marchen gik gennem byens gader. Op gennem Vestergade, ad Hundborgvej, ned ad Bryggerivej, Dr. Louisegade, Stationsvej, Jernbanegade, ned over Havnepladsen osv. Ved sygehuset gik vi op ad den højre bane, slog et hårnålesving om flagstangen foran facaden og så ned ad den venstre bane. Fra vinduer, altaner og trapper vinkede patienter, sygeplejersker og gangpiger. Sikke en stemning. Senere gik turen ad Ågade, Plantagevej om i Skoven. Her plaskede spring-

Optog fra Valdemarsfest i tyverne på vej gennem Vestergade. Optøget sluttede i Plantagen, hvor der var lækkerier til børnene.

1. Thisted Trop, Valdemarsdag 1931. Øverste række fra venstre: Thøger Eske Christensen, Johannes Eske Christensen (skjult bag fanen), Børge Vestergaard, Cai Lykke Jensen (tropsfører), Thorvald Voetmann (med fane), Svend Vestergaard, Aksel Hvass. Mellemste række: Ove Petersen, Niels Thykier, Hans Jensen, Børge Blaabjerg, Vagn Jensen, Magnus Hove, Wolf Møller, Jens Christensen. Forreste række: Bent Schiønning, Otto Hartz, Niels Yde, Poul Schmitz, Carl Ejnar Salmonsens, Knud Mortensen.

vandet lystigt midt i den store, runde plæne, og byorkesteret gav den hele armen med Ribermusmarchen. Børnetoget samledes rundt om plænen, og nu trådte festkomitéens formand, kommunekasserer Erik Andersen ind på græsset (det var ellers strengt forbudt). Her holdt han en tale, som vi måske ikke begreb alverden af, men han sluttede med nogle leveråb for flaget, og dem kunne vi godt finde ud af at råbe med på. Og så istemte alle (godt hjulpet af byorkesteret) verset »Fra himlen er du faldet, du Danmarks helligdom«. Der blev sunget med i alle stemmelejer, og til slut kastede alle de deltagende børn de medbragte flag ind over den runde plæne, som på få øjeblikke var helt dækket af dannebrogslag. Det var et stort øjeblik.

Nogle år senere fik jeg lejlighed til et kig bag kulisserne for dette særlige indslag. I et ledigt klasseværelse på Vestre Skole blev alle disse

flag opbevaret, og jeg fik jobbet med at hjælpe til med udpakningen i anledning af en forestående Valdemarsfest. Der var en tyk duft af naftalin derinde, men jeg samlede da så meget vejrt, at jeg kunne spørge min klasselærer, om der ikke somme tider gik nogle flag tabt. Ork nej, sagde han, der bliver flere for hvert år. De børn, som møder med private flag, bliver så begejstrede, at de også smider deres flag ind sammen med alle de andre.

Formiddagens festligheder sluttede med, at der i et hjørne af festpladsen blev uddelt konditorkager til børnene. Senere afløstes traktamentet af isbægre fra Støjbergs fabrik på Møllevej.

Ringridning

Om eftermiddagen gik det løs igen. På dyrskuepladsen ved Tingstrupvej var der ringrid-

ning, hvor ryttere fra hele Thy konkurrerede om i fuld fart med en trælanse at fange en ring, ophængt mellem to målstolper. Der blev redet adskillige runder, før vinderne var udpeget, og da det ikke netop var det lette kavalleri, der mødte op, føg det i luften med græstørv under de heftige jagter.

Ret snart blev iøvrigt ringridningen henlagt til den såkaldte østre dyrskueplads på Østerbakken, for TIKs fodboldhold havde meget besvær med at reparere græsbanerne efter sådan en omgang. Senere var jeg som drengespejder sat på som medhjælper. Jobbet bestod i at samle ringene op, at række friske lanser til de ryttere, som havde knækket deres – og så iøvrigt at klare sig helskindet gennem de flyvende græstørv og de dampende hestepærer, som faldt rundeligt fra de travle heste.

Om aftenen var der livligt rykind på hoteller og forlystelsessteder, ligesom cirkus og tivoli naturligvis passede på at være til stede.

Valdemarsdagen blev levet ud til sidste minut, og om mandagen havde aviserne (hele tre blade) meget stof om dagens forløb. Hvordan deres reportager adskilte sig, bemærkede jeg ikke, men der var enighed om, at festen var en succes. Vinderlisterne fra ringridningen fyldte godt – og blev læst nøje.

Koncert i skoven

Sommeren indlededes pinsedag med koncert i Skoven, men det var Valdemarsfesten, som rigtig satte gang i sæsonen.

I Skoven var der koncert hver torsdag aften, oftest af byorkesteret, men undertiden af gæster: Regimentsmusikken fra Viborg eller Aalborg. Så blev der promeneret af herrer med nye stråhatte og fruere med blomstrede sommerkjoler – og hatte naturligvis. Som jeg voksede til, blev jeg også klar over, at det var her at de unge piger lod sig se – i fineste sommerskrud. Vi drenge måtte jo så, omend nølende, forsøge at være sømmeligt påklædt. Min første blå blazer med messingknapper samt grå flannelsbukser fik debut i Skoven og gjorde sig godt. Desværre var alle mine jævnaldrende kammerater (læs: rivaler) iført nøjagtig samme uniform.

Også om søndagen var der koncert med

Ryming og hans spillemænd. Sceneriet med stråhatte etc. gentog sig. Og pigerne – og drengene. En interessant ting ved orkesteret var, at vi jo fra hverdagen kendte dem allesammen. Cigarhandler Tange i Frederiksgade spillede trompet. Lilletrommen Hakon Christensen var til daglig blikkenslager ligesom sin far »onkel Christian« som sad i baggrunden med en basun. I forreste række den »tynde side« var kornetten, spillet af snedker Frederik Mikkelsen i Nørregade. Assurandør Holst i Vesterstræde hørte til de dybe stemmer. Rymings søn Aage (til daglig stenhugger hos Brødrene Jensen på Kastet) spillede trækbasun, men kunne også betjene slagtøj. Klarinet spillede af frisør Albert Hansen i Ågade. Han var i det daglige en venlig og munter mand, men når han spillede, fik han et alvorligt og koncentreret udtryk, som vistnok er en nødvendighed for den stemme. Man kan ikke smile med en klarinet i munden.

Repertoiret var sikkert yderst alsidigt. Mine musikalske begreber var ikke særlig udviklede, men når jeg i dag hører Schuberts Militærmarch – eller Alte Kameraden eller Champagnegaloppen, så er jeg igen til koncert i Skoven. Ikke at forglemme Frederik den Ottendes Honnørmarch, som var et sikkert nummer hos Ryming.

Badeliv

Med en fjord lige foran sig var Thistedboere naturligvis ikke uvant med at bade. Det kunne sagtens lade sig gøre. Vand var der nok af – og rent nok. Der var badehusene i Dragsbæk, et for damer, et for herrer. De blev også brugt af skolerne, og der blev arbejdet med både store og små svømmeprøver. Der var ingen kostumevang, og det blev nærmest opfattet som en naragtighed, hvis man i drengenes badehus mødte op med badetøj. Hvordan kotumen var hos pigerne ved jeg af tekniske grunde ikke.

Kønssorteringen var vi iøvrigt vant til fra skolen: pige- og drengeklasser. I frikvartererne havde drengene og pigerne hver sin gårdhalvdel med hver sin gårdvagt, som så til, at der ikke skete fraterniseringer.

Yderst i Dragsbæk lå Simons Bakker. De

Yderst i Dragsbæk lå Simons Bakker. Der var mægtigt besøg under bakkerne i weekenderne. Mange familier lå i telt derude i ugevis og tilbragte deres ferie der.

havde såmænd været der hele tiden, men de kom nu i trediverne voldsomt på mode. Her var både piger og drenge, påklædte naturligvis, sådan da, men jo ikke så promenademæssigt som i Skoven. Pigerne var i et helt andet slags antræk, som rigtignok ikke var mindre spændende. Drengene var ikke sene til at følge moden, som tilmed var adskilligt billigere end promenadehabitten.

Der var mægtigt besøg under bakkerne i week-enderne. Mange familier lå i telt derude i ugevis og tilbragte deres ferie der. Det skal indskydes, at badevandet var fint og rent. Bykloakeringer var der ikke meget af i Thisted, og de få der var, endte vist alle i havnebassinet.

Det er klart, at et sådant folkeliv ikke kunne trives uden musik, så Ryming og hans boys kom også til stede og spillede på livet løs. De var en anelse mere rødmosse end ellers, der var jo varmt derude ved stranden, og selv om man kunne lide lidt på knapperne, så var et orkester i badetøj jo ganske utænkeligt.

Ny sommerfest

Hen ad sommeren kom der igen en stor fest. I begyndelsen troede jeg, at det var en ny Valdemarsfest. Der var optog gennem gaderne efter en noget afkortet rute og uden flag. Men kjoler og matrostøj var lige fine. Ryming ledede marchen som vanligt, og der sluttedes af i Skoven – dog uden flagkastning.

Efterhånden blev jeg klar over, at det var Socialdemokratiet, som holdt sommerfest. Hønmarchen blev erstattet med Internationale og »Nu dages det, brødre«, men de var jo også gode at gå efter.

I Skoven blev der holdt taler – lange taler. Da jeg var 13-14 år, var jeg autografsamler, men der var ikke meget at jage efter i Thisted sådan til hverdags. En gang havde jeg sat mig for, at jeg ville have statsminister Staunings autograf, og jeg placerede mig ved talerstolens fod, mens han talte, og talte – og talte. For at sløre min påtrængenhed lidt, bad jeg et par af de tilstedeværende om også at skrive i min bog. En af

dem var en ung mand i åbentstående skjorte og et DSU-tørklæde om halsen. Han var lidt benøvet, men skrev et nydeligt navnetræk – under nogen munterhed fra de omstående: »Nå, HC, du er nok ved at blive berømt«. Det var den senere statsminister H.C. Hansen, som måske hermed debuterede som autografskriver.

Dyrskue og Store Onsdag

Omkring 1. august foregik dyrskuet. Det var en tredages forestilling, som sluttede søndag. De første dage var optaget af faglige arrangementer: Maskindemonstrationer, udstillinger, husholdningstelt, kraftprøver (for heste) og andre spændende ting, som ikke sagde byboerne noget. Men lørdag eftermiddag var der tivoli, cirkus, gøglere – og bal overalt. Og her var byboerne også med.

Jeg er født 1920. Allerede da jeg var 3-4 år havde jeg blik for festerne. Når jeg blev spurgt, hvor gammel jeg var, og hvornår det var min fødselsdag, kunne jeg uden tøven svare: »Til

dyrskue«. Efterhånden blev jeg klar over, at svaret vakte lidt munterhed, så jeg skiftede om til det korrekte 2. august, men jeg undrede mig over, at de voksne ikke var klar over, at det var præcis det samme.

I mit hjem var dyrskuet en stor sag. Mange af vore slægtninge var landboer, som naturligvis kom på besøg i dyrskuedagene. De tog mig med til cirkus, tivoli, koncert etc., så for mig blev dyrskuedagene aldeles uforglemmelige.

I oktober kom der endnu en festdag, hvor landboerne førte an. Det var Store Onsdag, et efterårsmarked, som havde tilslutning fra hele oplandet – samt af opkøbere fra fjerne egne. Der var ikke samme festivitas som ved dyrskuerne, efteråret var jo over os, og sommeren var uigenkaldelig slut.

Derfor skal man ikke tro, at de festlige stunder var forbi. Nu kom efterårets store basarer, skolefester med bal, julemåneden, som forretningerne gjorde et mægtigt nummer ud af. Så kom juletræsfester, deriblandt en for Realskolens gamle elever. Men det er et kapitel for sig.

Fra dyrskuet i Thisted, 30. juli 1937, da Landboforeningen »Nordthy« fejrede 50 års jubilæum.

En enkelt til Rungsted

Af Eigil Steffensen

Introduktion ved Jørgen Miltersen

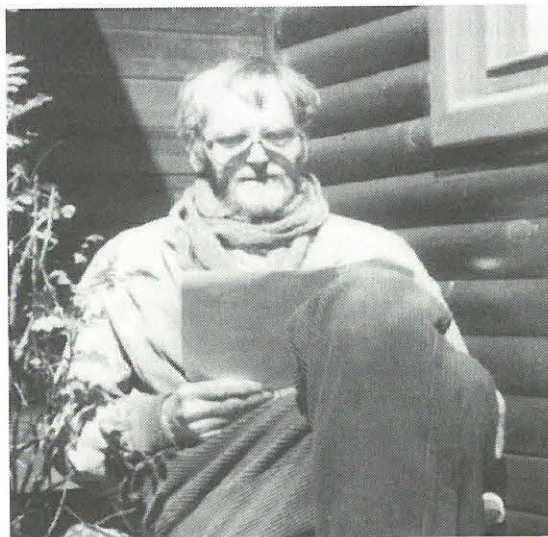
På Forlaget Vindrose har forfatteren Eigil Steffensen i dette efterår udgivet erindringer fra sin barndom i Sydthy: »En enkelt til Rungsted«. Med tilladelse fra forfatteren og forlaget gengives her det fjerde kapitel, lidt forkortet, men først et resume af de foregående tre kapitler:

Fra en høj ved sin faders gård kunne Eigil i vest se tårnet på Vestervig Kirke, i sydøst Ashøje, og lige nord for lå Bubbøl. Da tiderne blev vanskelige, måtte familien flytte fra gården. Kom til at bo i et hus midt i Vestervig, og faderen fik arbejde ude ved havet.

Et halvt år senere flyttede de til Tåbel, men der var de kun en måneds tid. Deres næste hjem blev et lille rødt hus i Helligsø, og Eigil blev tjenestedreng hos sognefogeden i Gettrup. 50 kr. for en sommer. Så fandt faderen ud af, at der på Thyholm var en tom ejendom, hvorfra man kunne se til Jegindø. Igen blev det et kort ophold. Så kom familien til at bo i den gamle stationsbygning i Oddesund. Det var det forår, tyskerne besatte Danmark.

Børnene i Oddesund gik i skole i Odby. En lærer blev opmærksom på Eigils boglige evner, gav ham timer i engelsk, så han kunne komme på Hvidbjerg Realskole.

Og så til Eigil Steffensens egne ord i kapitlet:
»Til bogen«

Eigil Steffensen, født 26. januar 1927 i Adbøl i Vestervig Sogn. Realeksamen i Hvidbjerg 1943, student fra Rungsted Statsskole 1946, mag. art. i slaviske sprog ved Københavns Universitet 1953, dr. phil. 1967 på afhandlingen »Ide og virkelighed i Gogols kunst«. Har endvidere skrevet »Dostojevskijs store romaner« 1971, »Nye russisk litteraturkritik« 1973, »Tjechov på tærskelen« 1982, »Oprør fra oven« 1988. Har været videnskabelig medarbejder ved Slavisk Institut på Københavns Universitet siden begyndelsen af 1960'erne, afbrudt af en periode som professor ved Odense Universitet. Har oversat tjekkisk og russisk litteratur og virket som kritiker.

Det vakte ikke udelt tilfredshed rundt om i familien, da de hørte, at jeg ville til at gå i real-skole. Det var der aldrig nogen af deres egne børn, der havde gjort, og der var vel også dem, der havde bedre råd, hvis det endelig skulle være. Det blev ikke sagt direkte, for det var der sjældent noget, der blev. Men min mor havde et lydthørt øre for den slags antydninger. Hun kunne undertiden også høre det græs, der ikke groede. Inderst inde tror jeg, hun var stolt. Der var så meget i hendes egen tilværelse, der var gået skævt, og der var ikke noget, der tydede på, at det ville ændre sig. Det kom mig meget tilpas, at vi flyttede, inden jeg skulle begynde på realskolen efter sommerferien. Vi kom så meget nærmere, at der kun var et par kilometer. Det var et held, for nu var der krig, og det var begyndt at blive besværligt at skaffe cykeldæk. Det var en stor overgang at komme i en helt anden slags skole. Her skulle jeg helst blive, selv om vi flyttede igen. Det var både held og uheld, at jeg fik lov at begynde i anden klasse. De andre kendte hinanden godt og vidste, hvad de havde lært i forvejen. Det vidste jeg ikke så meget om, og det, jeg havde lært i engelsk, hjalp mig ikke i tysk. På den anden side fandt jeg snart ud af, at flere af lærerne ikke svang sig så højt, at det var til at blive benøvet over. I historie var det altafgørende, at den der blev bedt om at rejse sig op for at blive hørt i lektien, kunne genfortælle bogens indhold med nøjagtigt de samme ord og vendinger, som stod i teksten. Selv små afvigelser blev påtalt og rettet. At gengive med egne ord eller give udtryk for en mening kom end ikke på tale. Men der var lærere, der havde deres særlige stil. Dansklæreren var en kolerisk buldrebase med pludderbukser og store hornbriller. Han dyrkede Jakob Knudsen næsten lige så inderligt, som min far læste Bibelen. Han havde set en film, hvor den kongelige skuespiller Poul Reumert øvede selvtægt mod en løjser, der havde forbrudt sig mod hans datter. Læreren mente, det måtte være en soleklar ret at tage sagen i sine egne hænder, i hvert fald i visse situationer. Som for eksempel nu i disse tider, føjede han til med en stemme, der virkede mere spagfærdig end hans øvrige fremtoning. Den film, han havde set i København, handlede i bred almindelighed om

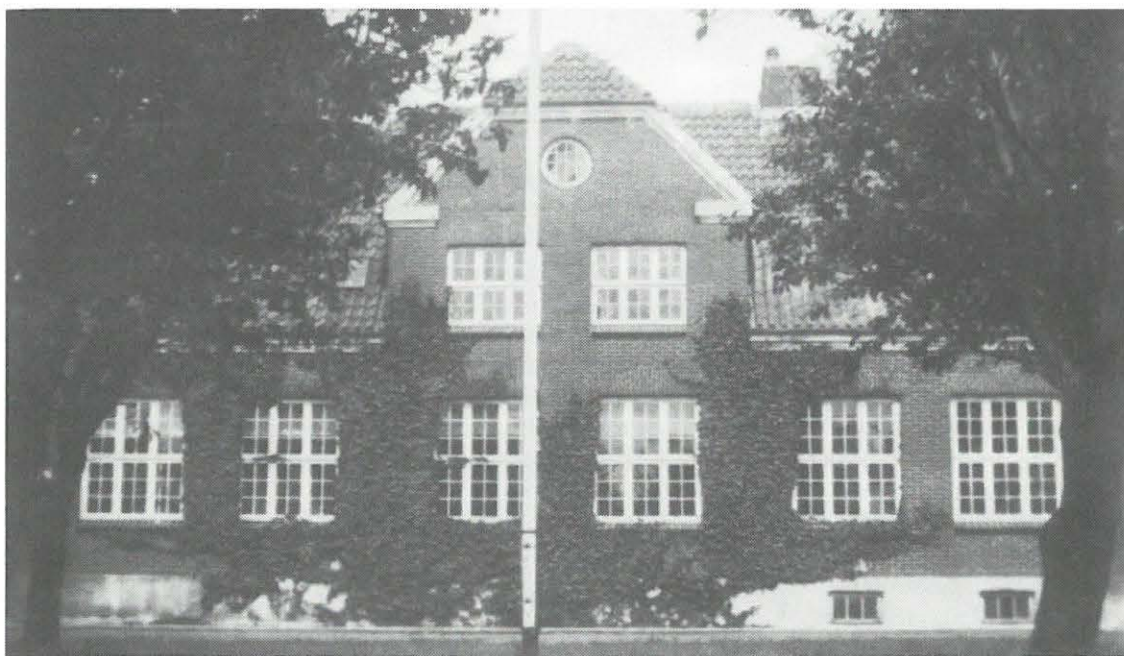
at tage ansvar for sig selv og sine nærmeste. Det var en film, han med glæde ville tage os med hen og se, hvis den kom til Hvidbjerg, men det gjorde den ikke.

Tiden nærmede sig, hvor jeg skulle konfirmeres. Det var ved at blive et problem for mig. Jeg var kommet mere og mere i tvivl om mit forhold til Gud. Måske især, fordi min far så egensindigt forsøgte at påvirke mit forhold til religionen. Jo mere skævt tingene gik for os i det daglige, des mere hårdnakket hævdede min far, at vi levede under Den almægtiges beskyttelse. Vi skulle ikke stirre os blinde på det time-lige. Herren ville gøre alle ting vel, og vi ville få vores fortjente løn på den yderste dag.

Jeg vidste, at konfirmationen skulle foregå på den måde, at vi hver enkelt blev spurgt af præsten, om vi troede på Gud og Sønnen og Den Helligånd. Det glædede mine forældre sig til, at jeg skulle bekende, så enhver kunne høre det. Men til sidst blev jeg klar over, at det hverken ville eller kunne jeg. Det blev et svært valg.

Mine forældre ydede næsten mere, end de havde, for at jeg kunne gå i skole længere, end jeg behøvede. Så på en måde var det utaknemmeligt, hvis jeg ikke lod dem få den glæde. Hvad skulle der ske ved, at jeg stod frem og bekendte min tro sådan som alle de andre? Jeg så ingen udvej, tværtimod havde jeg en søndag, da jeg var midt i mine overvejelser, en oplevelse, der fik mig til at spekulere på, om jeg var ved at komme længere ud, end jeg kunne bunde.

Det var en søndag med frost og sne. Vi var midt i den hule vinter, men der var sol. Sammen med nogle andre drenge var jeg taget ned til fjorden for at stå på skøjter. De to største af mine brødre var også med. Måske var det, fordi jeg var ude af balance, måske var det bare en bagatel, men jeg blev uvenner med de andre og begyndte at løbe for mig selv. Først løb jeg et stykke ud fra kysten. Den frosne sol brændte rødt, men koldt imod mig og fik en kirke på den anden side af fjorden til at kaste en lang, sort tårnskygge ned mod stranden. Uden at vide hvorfor, blev jeg ved med at løbe væk fra stranden. Jeg nærmest fløj af sted, og inden jeg vidste af det, var jeg nået over midten af fjorden. Jeg løb nærmere ind mod land på den

Hvidbjerg Realskole ca. 1940.

anden side. Jeg fortsatte et godt stykke, inden jeg endelig standsede op. Jeg kiggede mig tilbage og opdagede, at det hele virkede meget mørkere nu, da jeg havde solen i ryggen. Der var et godt stykke at løbe, inden jeg var tilbage, og jeg fornemmede, at jeg ikke havde så mange kræfter i behold. Jeg var ikke vant til at løbe på skøjter over så lange stræk, og jeg begyndte pludseligt at føle mig usikker. Solen kunne forsvinde, det kunne blive snevejr. Jeg måtte tilbage, inden det begyndte at blive mørkt. Da jeg først var kommet i gang igen, forsvandt mismodet. Eller også var det angsten, der piskede på, for nu gik det. Da jeg igen var ude midt på fjorden, virkede det, som om isen blev mere dyb og blå. Så gik min ene skøjte igennem isen, og jeg faldt fremover. Det knagede et eller andet sted, men ikke lige der, hvor isen havde givet efter. Så gled jeg tøvende i stå og sansede, at jeg var reddet. Det var sejltrenden, jeg havde passeret. Den havde jeg slet ikke tænkt på, da det gik den anden vej. Jeg syntes, jeg frøs, selv om jeg kunne mærke sveden. Men det gik mod den rigtige strand.

Det var halvmørkt, da jeg nåede frem. Jeg blev mødt af en flok mennesker, som stod på

stranden. Jeg tog skøjterne af og gik hen imod dem. Nogle af dem kendte jeg knap nok. Det murrede i flokken, og det første jeg skelnede, var en stemme, der sagde, at jeg var den største idiot, han havde hørt om. Intet menneske ved sin fornufts fulde brug ville vove sig ud i sejltrenden på den måde. Og så oven i købet alene. Da jeg kom hjem, var min mor gået i seng med hjertekrampe. Hun fik sine dråber, og det hjalp, da hun så mig komme ind ad døren. Der blev alligevel ikke brug for lægen, men hun blev i sengen. Det var ikke sent, men jeg havde alligevel mest lyst til at lægge mig. Min far sad med Bibelen og sagde ikke, hvad han tænkte. Om natten tænkte jeg på, om det, der var sket, kunne være et tegn, fordi jeg var på vej til at fornægte Gud. Men jeg vendte ikke om, sådan som jeg havde gjort på isen. Jeg ville ikke sige ja i kirken. Så fik det gå som det kunne.

Nogle dage senere fortalte skolens bestyrer os, at præsten var gået hen og blevet syg. Det var for sent at udsætte konfirmationen, og derfor ville provsten fra Hurup komme og forrette den højtidelige handling. Han fortalte også, at det ville medføre en lille ændring i selve den måde, konfirmationen skulle foregå på. Vi ville

ikke blive spurgt enkeltvis om trosbekendelsen, men provsten ville henvende sig til os alle på en gang. Så skulle vi svare højt i kor, at vi ville bekræfte vor tro. Det gjorde de andre så, og jeg fik et armbåndsurs for de penge, jeg havde fået i konfirmationsgave. Det eneste problem var, at jeg blev den eneste, der ikke inviterede klassen hjem til konfirmandgilde. Vi havde hverken plads eller råd, og jeg ville ikke holde det på min fars betingelser, selv om vi havde haft penge til det.

Det gik ganske godt på skolen, men det var knap så godt, at vi flyttede igen allerede året efter, at jeg var begyndt. Det kom sig af, at min far havde fundet et hus, der stod tomt i nærheden af Vestervig. Så kunne vi flytte tilbage til en egn, hvor vi hørte mere hjemme, mente han. Det var et godt, gammelt hus. Der var oven i købet en smule jord til. Der var hverken indlagt lys eller vand, og der manglede et lokum. Men huset var billigt. Det skulle kun koste 900 kr., med et hundrede i udbetaling. De firs havde han lovning på at låne, og de sidste tyve kunne han godt selv klare. Jeg var ikke lykkelig over, at vi nu kunne vende hjemad igen, netop som jeg havde fået et fast holdepunkt i min tilværelse.

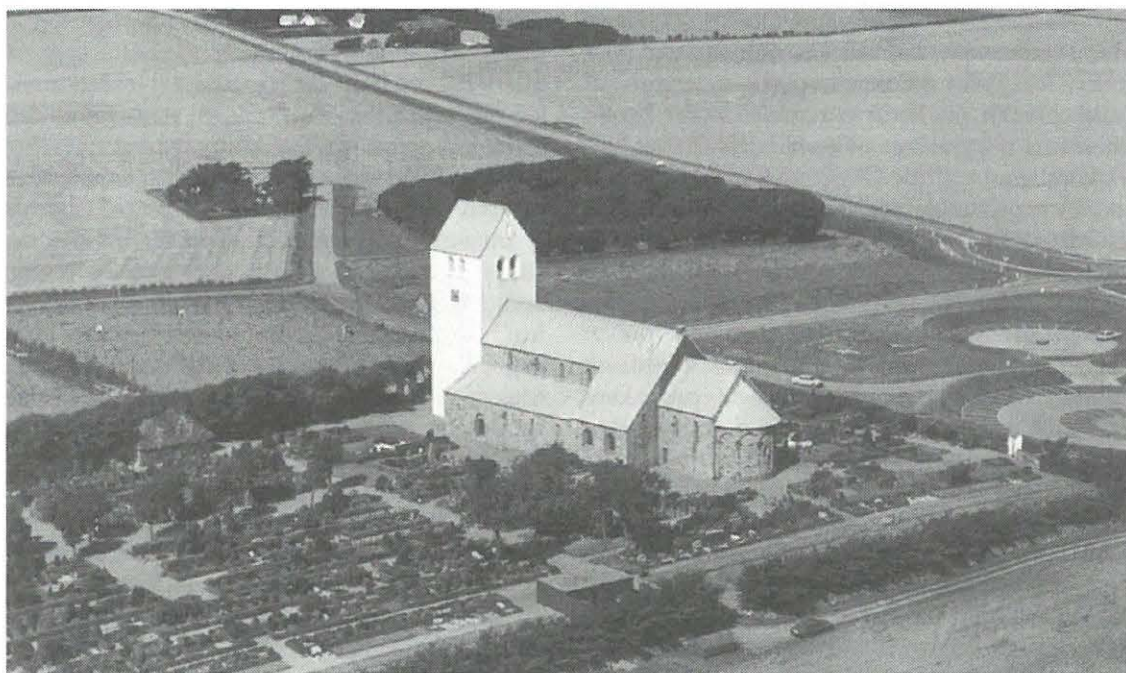
Men jeg kunne jo gøre, som jeg selv syntes, sagde min far. Så var der ikke meget at argumentere om. Min mor var glad for at vende tilbage til hjemlige kanter, men hvordan skulle det gå, hvis jeg blev nødt til at rejse med tog hver dag for at komme i skole? Og der var fem kilometer til toget. Det var sikkert også dyrt. Der boede kostelever på realskolen, men det kostede ekstra, så det kunne der ikke blive tale om. Det var med bange anelser, jeg fulgte med flyttelæsset endnu en gang. Det var godt nok at komme hjem, men min fars forestillinger var noget mere rummelige end mine. Det havde jeg hørt så tit, når han sang:

*Jeg gaar med Sang ad Sion til
saa himmelglad i Sind!
Jeg naar engang, naar Gud det vil,
ad Perleporten ind.*

Min mors syner var tungere, og hun kunne gyse endnu længe efter ved tanken om, hvor let jeg kunne have ligget på fjordens bund.

Så fik vi da et hjem igen. Det skulle være et sted, der virkelig var vores eget. Huset var hvidt, og det virkede helt forfriskende. Nu havde vi lige haft en stribe røde. Det lå på en måde centralt, omtrent lige langt fra Vestervig, Ydby og Hurup. Især afstanden til de to sidste byer interesserede mig. Fra en af de to stationer skulle jeg tage toget i fremtiden. Der var cirka 5 kilometers vej, men om vinteren måtte jeg nok regne med at skulle gå til fods, og så kunne jeg skrå ind over markerne. Det blev turen kortere af. I den første tid efter at vi var flyttet ind, var der sommerferie, så der var penge at hente ved at hakke roer for vore nye naboer. Men der var også nok at se til derhjemme, for det indgik i min fars planer, at han skulle få et lån til at sætte huset i stand. Der skulle lægges nye gulve og laves vinduer og døre, og der skulle mures en lille tilbygning, så der kunne blive plads til et lokum. Det undrede mig, at det tog så lang tid, inden arbejdet kom i gang. Så vidt jeg forstod, havde min far allerede fået udbetalt noget af lånet. Men det var ikke så let at skaffe materialer nu, da der var krig, forklarede han. Han ville måske udnytte sit jordstykke til at lave en kaninfarm. Det var noget, der var penge i, mente han.

Min ældste lillebror kom ud at tjene kort efter, at vi var flyttet ind. Det var faktisk nødvendigt, for huset var det mindste, vi endnu havde boet i. Jeg følte, at det på en måde var mig, der burde flytte hjemmefra. Jeg var jo den ældste. Men min bror sagde ikke noget, og det gjorde jeg heller ikke. Det gjorde han derimod en søndag, da han kom hjem for at besøge os. Vi havde lige spist, og da vi alligevel var samlet om bordet, læste min far en prædiken af Vilhelm Beck, sådan som han plejede om søndagen. Der stod en hel samling i den sorte bog. De var temmelig lange, og de var trykt med gotisk skrift. Nogle gange sad jeg med en af mine egne bøger stukket halvt ind under bordet og læste. Det kunne lade sig gøre, hvis jeg sad i sofaen, og min far sad på en stol ved den anden side af bordet. Han var nået et godt stykke hen i Åbenbaringens beretning om de syv basuner, da det begyndte at rumstere udenfor. Lidt efter gik døren op, men min bror blev stående på tærskelen. Min far gjorde en pause og hilste,

»I vest kunne jeg skimte det øverste af tårnet på Vestervig kirke . . .«

men beholdt sin pegefinger ud for den fjerde basun, parat til at fortsætte oplæsningen, når min bror havde sat sig. Men min bror sagde, at han havde lovet at være tilbage om nogle timer, og han ville ikke sidde og høre på Vilhelm Beck, når han nu endelig havde fået fri. Det gibbede lidt i mig, for sådan kunne jeg ikke sætte mig op mod min far i den situation, jeg var i. Min mor blev urolig og gjorde sig et ærinde ud i køkkenet. Komfurringene skramlede, da hun satte en kedel på. Lidt efter kom hun ind med de pæne kaffekopper. Min far holdt på sit, men det gjorde min bror også. Til min undren endte det med, at bogen blev lagt til side. Den dag fik jeg mere respekt for min bror, end jeg ellers syntes, der tilkom ham. Jeg var dog den ældste.

Folk snakkede mere om krigens viderværdigheder, efterhånden som tiden gik. Der blev knurret i krogene over, at tyskerne havde lagt beslag på missionshuset i Vestervig. Det hed sig, at det kun var midlertidigt. Der var ingen, der rigtig havde lyst til at sige, hvad de mente om den sag. I hvert fald ikke til at sige det højt. Nu var tyskerne her, og hvis englænderne ville prøve på at gå i land, kunne vi få rigtig krig

ligesom i Norge. Det håbede folk, at de ville forskåne os for. Arbejdet med at bygge betonbunkers ude ved havet gik rask fra hånden. Der var mange, der havde fået ordentligt fast arbejde og brød på bordet. Andre, der havde dagligt brød i forvejen, hjalp til alligevel. I de perioder, hvor heste og vogne stod ledige til ingen nytte, kunne de ligeså godt gøre sig nyttige derude. Min far var på tværs som sædvanligt. Han sagde til alle, der ville høre på det, at det var forkert at arbejde for tyskerne. Det medførte, at der var mange, der så skævt til ham, også af de missionske. Vi kunne godt bruge de penge, men jeg holdt alligevel med de allierede. Det nagede mig, at min onkel Peter, der var murer ligesom sin far, også tog arbejde derude. Min mor sagde, at det ikke var direkte for tyskerne, han arbejdede, men for en entreprenør, der også lavede noget for tyskerne. Men Peter blev regnet for socialist, og derfor skulle han holde sig for god til den slags, syntes jeg.

En aften, da jeg kom hjem fra skolen, kunne jeg mærke, at min mor var bekymret over et eller andet. Hun skramlede mere med ringene ved komfuret end ellers, da hun stillede en

kedel vand over, og jeg spekulerede på, hvad der kunne være hændt. Da min far var gået uden for huset for at kløve noget brænde til kakkelovnen, lukkede min mor op for posen med sine bekymringer. Der havde været et hel-
liggørelsesmøde ude i Agger. Vores far var også stået op og havde sagt noget, sådan som han gjorde så tit. Men til sidst havde han bedt en bøn, og i den havde han også bedt for de allie-
rede. Han havde nævnt både Churchill og Roo-
sevelt og Stalin ved navn og bedt Gud om at tage dem under sin beskyttelse. Folk var blevet rasende. Det var voveligt nok at provokere tyskerne med vore venner, hvis de da var det, havde nogen sagt. Men hvad var meningen med at tage Stalin med ind i det? Havde han måske ikke korsfæstet kristne russere og revet kirkerne ned? Det var vaskeriejeren, der havde ført ordet. Søren Flip kaldte folk ham, og jeg vidste, at han var stærk i troen, måske også stærkere end min far, når det kom til stykket. Vidste min far måske ikke, at bolsjevikkerne ville stikke øjnene ud på alle sande kristne mennesker, hvis de kom her til landet? Min far havde svaret igen med, at Stalin selv havde studeret til præst. Det havde han læst et sted, eller også havde jeg fortalt ham det, og han var slet ikke sikker på, at Stalin var så ugudelig, som man ville gøre ham til. Og nu var russerne på de allieredes side. Det var endt med, at folk var begyndt at gå, inden mødet var forbi. Min mor var bange for, at tyskerne skulle komme og hente vores far. Man vidste aldrig, hvad de kunne finde på. Der var mange i menigheden, der var bekymrede. Nu kunne vi risikere, at tyskerne ville beholde Vestervig missionshus endnu længere, hvis de fik det her at vide. Og det kunne jo nemt ske.

Jeg vidste ikke rigtigt, hvad jeg skulle mene. Det var ikke så længe siden, jeg havde siddet i en kupé i toget, hvor der også var nogle tyske soldater. En af dem havde spurgt, om han måtte se den bog, jeg sad og læste i, og det måtte han da godt. Jeg brød mig ikke om tyskerne, men jeg ville gerne finde ud af, om jeg kunne sige noget, han kunne forstå. Pludselig gav det et ryk i ham, og jeg opdagede, at han havde slået op på en side, hvor der var et billede af Hitler. Det havde jeg tegnet et engelsk flag hen-

over. Det var ikke til at se, om han blev vred, men han sagde langsomt og med eftertryk på hvert ord, at hvis det var sket i Tyskland, var jeg blevet straffet. Han trak sin flade hånd hen foran halsen, så jeg ikke kunne være i tvivl. Jeg havde været heldig, men nu vidste jeg altså, at tyskerne ikke var til at spøge med.

Da jeg stod af toget på Hurup station, var jeg stadigvæk så forskrækket over det, jeg havde oplevet, at jeg tog min lommekniv og snittede hul i dækket på en tysk soldatercykel, der stod bag ved stationsbygningen ved siden af min. Men hvordan det skulle gå med min far, kunne jeg ikke sige noget om, og min mor var stadig bange.

Vejret var strengt under den første krigsvinter, og det blev ikke mildere under den anden. Min mor vækkede mig kl. 5 hver morgen, så jeg kunne nå frem til morgentoget, der gik tidligt. Til gengæld ankom det til Hvidbjerg en hel time inden, undervisningen på skolen skulle begynde. Til alt held var der nogen, der havde foræret mig et par langskaftede læderstøvler. De var vist amerikanske, og de var så robuste, at jeg godt kunne gå tværs hen over marken med dem og endda være tør om fødderne, hvis sneen ikke lå for højt. Jeg holdt af disse morgener, hvor jeg var den eneste, der var på færde. Jeg kunne ikke se mig træet på de åbne marker. Kun nogle få, forpjuskede træer og buske i markskellene satte skrå streger i det hvide. Somme tider mindede træerne mig om skrifttegn, og så snakkede jeg kinesisk med mig selv. Eller med månen, der ensomt fulgte efter mig på himlen, trofast som en hund. Måske havde den jaget stjernerne fra sig, fordi den ville følge mig alene. Der var ro og skiftende skyer. Kun i skoven omkring Ashøje følte jeg mig undertiden beklemt. Den mumlede så hemmelighedsfuldt og lukkede af for horisonten, og det var mig imod.

Når jeg nåede frem til skolen, var kosteleverne gerne ved at stå op. Jeg kunne ikke lade være med at misunde dem, fordi deres forældre havde råd til at betale, så de kunne bo lige ved skolen. Hvis jeg kunne bo sådan, behøvede jeg heller ikke tage så meget hensyn til, at mine forældre var missionske. Det var på den tid, jeg begyndte at interessere mig for, hvad det egent-

lig var, russerne havde lavet med den revolution. Jeg læste »Pelle Erobreren« og blev meget bjergtaget af skildringen af hans barndom på Bornholm.

Der var en egen fortrolig sødme, selv over det barske i beretningen, og så smukt havde jeg aldrig selv oplevet naturen. Men jeg var mindre optaget af Pelles videre skæbne, da han kom til København og blev anfører for arbejderne. Jeg ville selv til København, men det skulle ikke være på den måde. Alligevel læste jeg flere bøger af Andersen Nexø, bl.a. en rejseskildring fra det ny Rusland. »Mod dagningen« hed den. Den var skrevet, før jeg selv blev født, mens sovjetstaten endnu var ganske ung. Det lod temmelig mærkeligt, at de lod mænd og kvinder, der ikke kendte hinanden, sove i samme kupé, når de kørte med tog om natten. Men det meste syntes jeg godt om, især at de havde taget magten fra præsterne og havde afskaffet religionen. Jeg kunne levende forestille mig, hvilken befrielse det måtte være for menneskene.

Det var næsten utroligt, at det kunne være sandt. Det var også godt, at de havde lavet det sådan, at almindelige mennesker kunne få en uddannelse. Jeg vidste, at når jeg var kommet på realskolen, var der ingen af mine søskende, der kunne regne med at få den mulighed. Sådan noget burde være en selvfølge, hvis man havde evnerne, og det havde jeg, det var jeg ikke i tvivl om. Desuden havde jeg stor lyst til det. Bagefter læste jeg en rejsebog fra Rusland af Halldór Laxness. Den havde den forjættende titel »Det russiske eventyr«, og den betog mig så meget, at jeg så småt begyndte at regne mig for kommunist. Det var en underlig fornemmelse, for jeg havde ingen, jeg kunne snakke med om det. Der var godt nok en husmand, som boede i en lille statsejendom et stykke fra os. Ham mistænkte folk for at være kommunist. Han var i hvert fald rødhåret, og han både bandede og spillede kort. Min far sagde, at han var et »djevlelsens barn«, og han ville ende i helvede, hvis ikke han vendte om i tide.

Der skulle ikke meget til, før man blev uglest af folk. De fleste brød sig hverken om afviselser eller forandringer. Især syntes jeg, at præsten var intolerant, selv om min far tværti-

mod syntes, han var for lunken i sin tro. En dag kom han hjem til os for at besøge min mor, der lå i sengen. Da han var ved at ville gå, fik han øje på et par bøger, der åbenbart ikke lignede de sædvanlige. Den ene var Francis Hacketts biografi over »Henrik den Ottende«, og den anden var Johs. V. Jensens »Himmellandshistorier«. Jeg havde lånt begge bøgerne på realskolen. Præsten vidste udmærket, hvem Henrik den Ottende var, og det var åbenbart ikke så godt. Han bladede rundt og kiggede nøje på illustrationerne, men de var åbenbart ikke så spændende, selv om der var billeder af alle hans koner. Så tog han bindet med »Himmerlandshistorier«, stod lidt og vejede det i hånden, inden han endelig sagde: »Du tror måske også, at vi nedstammer fra aberne?« Jeg kunne se, at min mor vandede sig. Hun tvivlede aldrig på, at præsten havde ret, så jeg svarede ikke rigtig noget. Situationen var ret umulig, og det var den ikke så sjældent.

Til forskel fra min mors åbenlyse tro på præsten og hans alvidenhed havde min far et dunklere forhold til lærdom og de »studerede folk«. Et af de steder i Skriften, som han yndede at vende tilbage til, var beretningen i Apostlenes Gerninger om Paulus, der forsvarer sig over for kong Agrippa. Han afbrydes af statholder Festus med ordene: »Du er fra forstanden, Paulus. Den megen lærdom gør dig rasende.« Hver gang min far læste disse ord om den rasende lærdom, smilede han veltilfreds ved sig selv. Jeg forstod ikke helt hvorfor, og jeg fik heller ingen forklaring, når jeg spurgte. Alligevel kunne jeg tydeligt se, at han lyste op, som om han vidste noget med sig selv. Det stammede måske fra de mange stille timer, hvor han sad alene oppe og fordybte sig i de slidte tekster, efter at vi andre var gået i seng. Måske oplevede han her, i mødet mellem sin villige fantasi og bogens billedstærke åbenbaringer, en rus, der hensatte ham i den tilstand af opstemthed, som Festus kaldte raseri. Når ånden rasede og huserede i min far, gav det sig helt andre udslag end min mors mere sagtmodige pietisme. Min far læste aldrig bøger, når de var udsendt af ugudelige forlag. Han så skævt til den slags, men fjalte dem, når det nu ikke kunne være andet. Derimod forsøgte jeg somme tider at få min

mor til at læse nogle af de verdslige bøger, jeg var særlig optaget af. Hun ville gerne læse historier, men de skulle helst ende godt. »Hvorfor skal det hele altid være så sørgeligt?« Jeg forklarede hende, at sådan var virkeligheden. Da jeg gav hende »Niels Lyhne«, var jeg godt klar over, at jeg gik lige til grænsen. I hvert fald håbede jeg, at hun ikke ville snakke med min far om den, hvis hun fik den læst. Min mor kendte ikke J. P. Jacobsen, og jeg fortalte hende ikke, at han var fritænkter, men jeg forklarede hende, at han var født i Thisted. Der havde hun jo ligget på sygehuset så mange gange. Men jeg fortalte også, at noget af handlingen foregik i København. Den by havde en særlig status i hendes erindring, siden hun lå på Finsen og blev kureret for tuberkulose. Hun beholdt bogen temmelig længe, men så en søndag, da min far var taget alene i kirke, og mine søskende var af vejen, kom hun med bogen. Den skulle jeg se at få leveret tilbage til biblioteket, inden min far begyndte at kigge i den. Hun sagde det lige så meget med øjnene som med munden. Det var en stor sorg for dem begge to, at jeg var så optaget af forfattere, der var gudsfornægttere. Det var næsten det samme som gudsbespottelse, og jeg vidste jo lige så godt som hun, at Gud elskede mig, og at hans kærlighed var uden grænser.

Jeg var blevet dybt betaget af Niels Lyhne og hans stolte ord om, at han ville dø stående. Det afsnit af bogen, hvor han beskrev sin svimlende lykke og friheden, da han var nået frem til sin erkendelse, havde jeg læst igen og igen. Jeg kunne det næsten som mit Fadervor. Jeg havde fundet noget, jeg kunne sætte i stedet, noget der fik det til at synge i mit sind, og jeg sagde min mor grundigt imod. Jeg var ikke så sikker på, at Guds kærlighed betød noget for mig. Jeg oplevede det i hvert fald ikke sådan, og i det hele taget mente jeg, at kærlighed udsprang af egoisme. Min mor så forfærdet på mig, og jeg var lige ved at sige noget om den leflende, næsten omklamrende kærlighed, jeg somme tider syntes hun forsøgte sig med, især når hun lige var kommet hjem fra et ophold på sygehuset. Men jeg bed det i mig og fortalte hende blot, at jeg havde skrevet nogle tanker ned, hvor jeg påviste, at når man elsker en person, så er det gan-

ske enkelt fordi, denne person giver en selv en tilfredsstillende gengæld. Man elsker ikke personer, der påvirker en på en negativ eller ubehagelig måde. Når en mor elskede sine børn, var det fordi de gav hende en tilfredsstillende, altså var den følelse, man kalder kærlighed, i grunden en sund egoisme. Eller egenkærlighed, føjede jeg til for en sikkerheds skyld. Det kunne jeg ikke se noget forkert i, men jeg syntes, man skulle være ærlig. Min mor sad længe uden at give et ord til svar. Hun var blevet mere og mere blank i blikket, og til sidst snød hun sig til at lade en snip af forklædet glide hen over det ene øje. Så gik hun hen til køkkenvasken og begyndte at skrælle kartofler. De var lidt søde på denne tid af året på grund af frosten, men når de blev skrællet omhyggeligt, var de da til at spise. Der blev godt nok nogle sorte øjne tilbage i nogle af de mindste kartofler. Dem nyttede det ikke at skrælle væk, for så fyldte det for lidt i gryden.

Jeg kom ellers ikke så meget til Vestervig i den tid, men folk snakkede, kunne jeg forstå. En og anden havde hørt om mine kætterideer, måske var det præsten, der havde sagt noget om min aparte læsning.

Jeg var ikke i tvivl om, at det var gennem bøgerne, jeg skulle udvikle min forstand. Men det skulle ikke være de missionske skrifter, som de fleste læste. Jeg blev meget interesseret, da der en dag stod en slags annonce i »Thisted Amts Tidende« om et møde, der skulle holdes på kroen i Vestervig. Alle, der var interesseret i, at der blev oprettet et sognebibliotek, blev inviteret. Det var dommerens kone, der havde skrevet under. Det møde ville jeg i hvert fald med til.

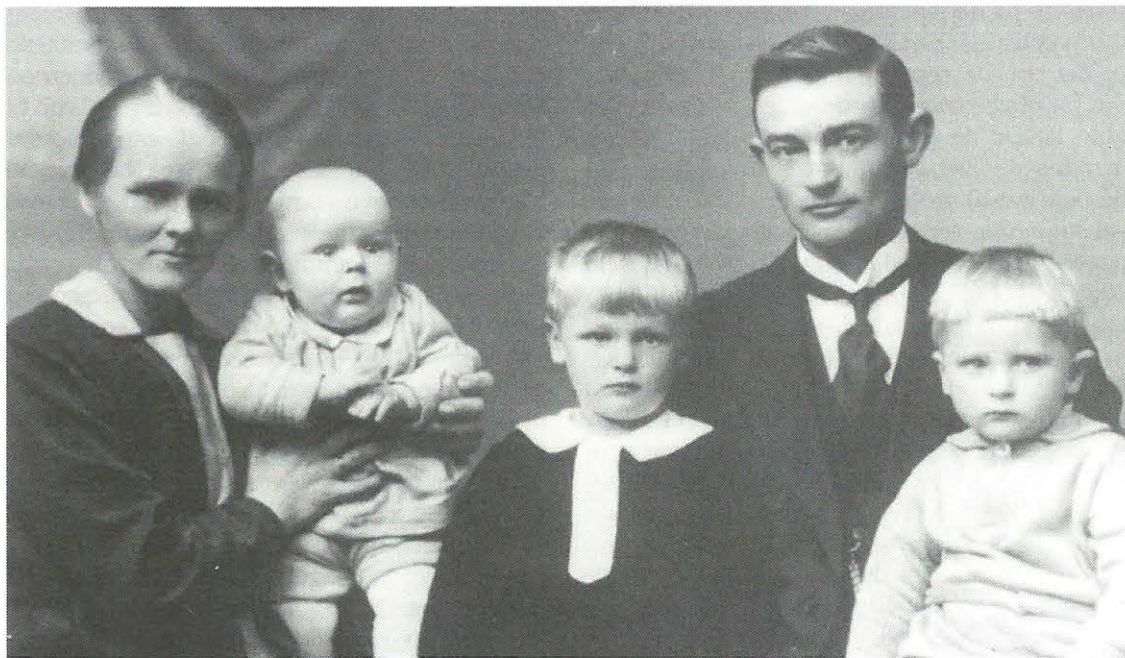
Måske havde jeg forestillet mig, at der ville komme mange til sådan et møde. Men da jeg kom til kroen den aften, der stod i annoncen, så der temmelig tomt ud. Der sad nogle mænd omkring et bord og spillede domino. Jeg spurgte pigen, der stod ved skænken i krøstuen, om det ikke var her, der skulle være møde om at lave et bibliotek? Jo, det var vist rigtig nok, mente hun og nikkede over mod en dør, der stod åben. Lokalet var ikke større end vores stue derhjemme, og der sad kun nogle få mennesker. Der var stillet kaffekopper på bordet,

hvor de sad. Foruden dommerens kone kendte jeg kun toldereren og arrestforvareren. Så var der to andre, den ene var vistnok en ny lærer, men jeg kendte ham ellers ikke. Jeg blev lidt betuttet. Kom der virkelig ikke flere? Jeg havde ventet mig en forsamling, men det her lignede mere en kreds af fine folk, hvor bønder helst ikke skulle blande sig. Det var mennesker, som sikkert ikke regnede mine forældre for noget, og da slet ikke nu, hvor vi måtte have hjælp fra kommunen, fordi min far var kontrær og ikke ville arbejde for tyskerne. Jeg følte, at der ville gå en rum tid, inden jeg kunne træde ind gennem den dør og tro på, at de helt selvfølgelig ville skænke en ekstra kop kaffe op til mig.

– Skal du ikke til møde alligevel? Pigen ved skranken undrede sig over, at jeg bare stod der og gloede. Eller også ville hun bare snakke. Jo, det skulle jeg da, men jeg skulle lige se, om jeg

havde låst min cykel. Der var ingen lås på min gamle cykel, men der blev da oprettet en sognebogsamling i Vestervig uden min medvirken.

En dag kom min far hjem og sagde, at han havde mødt djævelen. Det var en sen forårsdag, hen under aften, og det var sket ude på vejen ved huset, lige ved hjørnet af hækken. Min mor standsede op i sin strygning og holdt jernet let løftet over brættet. Hendes ansigt udtrykte forbløffelse, som havde hun grebet det i flugten. Så fortsatte hun sin strygning uden at sige noget, men hendes minespil lod forstå, at hun lyttede. Jeg var begyndt at sige min far imod i den sidste tid, når jeg syntes, han blev for vidtløftig, så jeg spurgte: Hvad er forskellen egentlig mellem djævelen og Anti-Krist? Han havde sagt mange gange, at tallet for »det store dyr« i Åbenbaringen passede på Hitler. Det var vel den samme som Anti-Krist, men var djæve-

Familien Steffensen i 1931. Jenny Kristine og Alfred Steffensen havde på det tidspunkt 3 børn. I midten Eigil (født 26. januar 1927), til venstre Gerhardt (7. maj 1930), til højre Jens Christian (6. oktober 1928). Yderligere tre børn kom til: Meta (18. maj 1931), Hans Jørgen (5. december 1932) og Børge (14. august 1934). Jenny Kristine (1898-1967) var datter af Gertrud Marie og Jens Chr. Jensen (Hermansen), muremester i Helligsø. Alfred Steffensen (1899-1959) var fra Krik, søn af Mette Marie og Jens Chr. Steffensen, vognmand og gårdejer. Jens Christian er nu salgschef med bopæl i Højslev ved Skive, Gerhardt er gårdejer i Idom ved Holstebro. Meta, gift med Gunner Sørensen, tidligere Viborg, nu Vestervig, har været værkstedsassistent ved Psykiatrisk Afdeling i Viborg. Jørgen er murer i Idom, og Børge har en gård i Tvis.

len da en helt anden? Det var måske Hitler, han havde mødt? Jeg var helt godt tilfreds med mit spørgsmål, men jeg fik ikke rigtig noget svar. Det er de sidste tider, forklarede min far. Det var der mange tegn, der tydede på, og så ville Satan vise sig i mange skikkelser for at lokke mennesker bort fra den smalle sti, der fører til frelsen. Jeg var netop ved at læse fysik, da han kom hjem, så jeg spurgte ham, om han ikke troede, at det var lyset og skyggerne, der havde spillet ham et puds her i skumringen. Han så helt uforstående på mig og sagde, at hvis man ikke har det indre syn, så forstår man ingenting. Min mor skuttede sig under den slags diskussioner. De trak ofte en stribe af misstemning efter sig.

Det blev aldrig opklaret, om djævelen havde været forbi vores hus den eftermiddag. Men et par dage senere kom der et andet, ubehageligt besøg. Det var en mand fra kommunen, som skulle se på de reparationer, det offentlige havde givet tilskud til. Det blev til en længere snak, og det virkede, som om min far ikke rigtig havde lyst til at fortsætte ind i stuen, hvor det nye gulv lå. Da de endelig kom derind, undrede manden sig over, at gulvbrædderne ikke sluttede helt ind til væggen på flere steder. Det var vel en tømrer, der havde lavet arbejdet? Der var noget i hans måde at spørge på, som åbenbart ikke rigtigt huede min far. Han tøvede lidt, men svarede så bekræftende. Det var første gang, jeg havde hørt min far sige noget, der simpelthen var løgn. I hvert fald, så vidt jeg huskede. Jeg undrede mig over, at han kunne gøre det. På en vis måde forstod jeg selvfølgelig godt hans problemer, men i mit stille sind godtede jeg mig lidt over, at han ikke selv kunne leve op til de strenge krav, han gerne stillede til andre.

På et tidspunkt så det ud til, at det hele skulle vende sig til det bedre. Efterhånden som krigen trak ud, måtte folk ty til at klare sig, som de bedst kunne. Snart var der det ene og snart det andet, der var mangel på. Nogle kom og fortalte, at de havde hørt i radioen, at det var usundt at vaske sig for meget. Men det var især brændsel, det var galt med. Mange forsynede sig med brunkul og tørv, men der var også stor rift om træ, der kunne kløves til brænde. Min far fik tilbudt et job med at fælde træer i en skov, og han

mente, det ville give gode penge. Han skulle arbejde på akkord, og vi andre måtte godt hjælpe til, havde skovfogeden sagt. Der var blot den ulempe ved det, at skoven lå helt i Svankjær. Det ville give en mils vej eller halvanden at cykle frem og tilbage. Men arbejdet kom i gang, og den lange tur frem og tilbage hver dag tærede på cykeldækkene. De var ikke for gode i forvejen. Skulle man have nye, var der kun trædæk at få. Faktisk var de ikke af almindeligt træ, men af kork med stålfjedre i. Det fungerede faktisk, men det var en sej omgang. Folk, der var vant til at køre på grusveje med jernringe på vognhjulene, tog det ikke så tungt. Knubsene, man fik på den ujævne vej, var nogenlunde de samme. Værre var det, at vi efterhånden kun havde én cykel, der kunne bruges, og min far ville gerne have en af os drenge med i skoven, når det kunne lade sig gøre. Så startede han selv på cyklen først, og når han havde kørt et godt stykke, stillede han den op ad en telefonpæl og fortsatte videre til fods. Imens nåede den, der var startet til fods, frem til cyklen og kørte et stykke hen foran den, der nu var til fods. Sådan blev der skiftet nogle gange, og det var alligevel hurtigere end at gå hele vejen. Men vi var stive som cykelstel, når vi nåede frem, og det første kvarters tid gik med at få løsnet op i alle lemmerne. I sommerferien, når skolerne var lukket, flyttede vi allesammen ind i et tomt, gammelt hus, der hørte til skoven. Det var festligt at bo i sommerhus, selv om vi fældede træer hele dagen til folk, der holdt i kø med heste og vogne for at sikre sig brændsel til vinteren.

Men på mange måder søgte jeg væk fra den virkelighed, jeg levede i. Jeg ville noget andet, og det skulle min realeksamen hjælpe mig til. Jeg læste mange bøger om astronomi og fjerne planeter. Jeg var dog ikke så optaget af de fysiske og matematiske oplysninger, man kunne skaffe sig om disse ukendte steder, som af mine egne fantasier – eller af digternes. Når jeg var på vej til eller fra toget, var det ofte mørkt, og jeg fantaserede meget, når der var mange stjerner på himlen. Jeppe Aakjærs dramatiske digt om »Karlsvogten« og Hulda Lützens kosmiske billeddigte betog mig meget. Jeg havde fået fat på en hel digtsamling af hende. Den hed »Klo-

der i drift«, og den titel var noget af det fineste, jeg kunne forestille mig. Jeg begyndte også selv at skrive. Til min fars fortrydelse brugte jeg nogle penge, jeg havde tjent i roerne hos en nabo, til at leje en skrivemaskine for. Jeg havde lejet den for en måned, og den skulle hentes på posthuset. Den var sendt anbefalet, forklarede postbudet. Inden den blev afleveret igen, havde jeg en nogenlunde pæn samling manuskriptark, som jeg sendte til et forlag i København. Der gik ikke så lang tid, som jeg havde ventet, inden jeg fik dem tilbage. Digtene var for umodne, men jeg var velkommen til at forsøge igen en anden gang. En fortælling, som jeg kaldte en novelle, da jeg sendte den til et ugeblad, fik jeg tilbage med et trykt afslag. Men jeg troede alligevel på, at jeg kunne skrive noget, der kunne få folk til at opleve noget af det samme, som jeg selv oplevede, når jeg skrev. Men jeg havde ikke råd til at beholde maskinen. Jeg ville ellers godt have lært at skrive rigtigt på den, men returneret blev den, ikke anbefalet, men som almindelig postpakke.

En dag sagde min mor, at hun syntes, vores far var kommet til at se træt ud. Han var heller ikke så ret i ryggen, som han plejede. Det kom lidt bag på mig, at hun snakkede på den måde. Vi havde ikke for vane at ytre os om hinandens udseende. Men da det nu var sagt, kunne jeg godt se, der var noget om snakken. Hun håbede, at han kunne finde noget fast arbejde, der ikke var så langt hjemmefra. Det ville være en lykke, hvis han kunne slippe for det rakkerliv. Det var heller ikke så godt for os andre, mente hun.

Jeg ved ikke, hvor meget der blev snakket om det, men enden på det blev, at han lod sig hyre som fodermester på en stor gård i nærheden af Vestervig. Vi skulle bo i et gult hus, og det havde vi ikke prøvet før. Det lå smukt på en bakke et stykke neden for kirken. Så tæt ved den havde vi aldrig boet før. Folk snakkede om, at krigen vist var ved at nå til et vendepunkt, og jeg følte, at det forholdt sig på samme måde med mit eget liv. Jeg stod ved et punkt, hvor det måtte komme til en afgørelse.

Der var kun et halvt års tid tilbage, før jeg var færdig med realeksamen. Eller præliminæreksamen, som den også blev kaldt. Grun-

den husker jeg ikke, men det lød finere. Der var noget, der tydede på, at jeg havde anlæg for at læse videre, men hvor skulle det foregå? Der var ikke noget gymnasium i Thy. At rejse med tog til Struer hver dag, sådan som politimesteren i Hurup lod sine børn gøre, kunne min far ikke se en udvej for. Det var for dyrt. Men en af mine lærere forstod godt mit problem. Han havde selv prøvet det. Han var fra Thisted, men havde taget studentereksamen i Rungsted, helt ovre ved København. Der var der en kostskole, hvor nogle af eleverne boede. Han havde givet mig timer i fransk. Det var det sprog, han holdt mest af, så han gjorde det gerne gratis. Han syntes, jeg skulle prøve at komme på Rungsted Statsskole, og han skrev selv over efter nærmere oplysninger. Han regnede ud, at jeg nok ville få brug for 1000 kr. til ophold på kostskolen og betaling for bøger det første år. Så måtte det komme an på en friplads for resten. Det var nemlig sådan, fortalte han, at efter det første år havde nogle af de bedste en chance for at få friplads. Måske ikke en hel, men der var også halve. Det afhang af, hvor trængende de forskellige var.

Tusind kroner lød som utroligt mange penge i mine ører, og mine forældre så temmelig vantro ud, da jeg fortalte dem om mine planer. Min mor kunne heller ikke forsone sig med tanken om, at jeg skulle rejse så langt væk. Men jeg ville i hvert fald forsøge, om det kunne lade sig gøre. Den eneste mulighed var, hvis jeg kunne få nogle til at kautionere, så jeg kunne låne pengene i banken. Min far spidsede straks ører, da han hørte mig snakke om at låne penge. Det var noget, han havde forstand på, så han lovede straks at gå med mig i banken og snakke med dem. Men han var ikke meget for at tage ud og skaffe kautionister. Måske kunne jeg selv forsøge. Det syntes han, at jeg skulle.

Det viste sig, at banken ville stille sig tilfreds med tre solide garanter for lånet. Min far tilbød gerne at stå som en af dem, men jeg syntes hellere, vi skulle vente med at snakke om det, indtil jeg havde skaffet nogle andre. Han havde jo nok at se til. Jeg kunne tydeligt mærke, at han var skuffet, men det fik ikke hjælp. Den første, jeg spurgte, var en gårdejer, som både min far og min mor havde arbejdet for, når der var

brug for det. Han vidste nu ikke rigtigt, om han kunne love noget. Det var usikre tider, og der kunne også komme vanskeligheder for landbruget. Det havde man set før. Han snakkede også lidt om det dårlige vejr og så ud, som om han allerede havde mistet pengene. Det sårede mig, men jeg havde ikke meget at svare. Den næste, jeg forsøgte, havde også en gård i nabolaget. Han blev anset for en holden mand, men han syntes ikke rigtigt, han kunne gå ind i det. Han havde jo selv børn, han skulle have sat i vej.

Efter de første forsøg var jeg ikke så sikker på mig selv, som jeg ellers havde været. Min mor fandt anledning til nogle bitre betragtninger over folks egenkærlighed, og min far var også af den formening, at det var sørgeligt med så megen vantro mellem troende mennesker. Han lovede at snakke med min farbror, som boede på en gård i nærheden. Jeg var ham taknemmelig, men jeg tænkte mit, for jeg havde hørt engang, at han havde tabt penge på min far. Det var vist dengang vi flyttede første gang. Min mor delte min skepsis til fulde. Hun ventede sig aldrig noget godt af min fars familie, men forsøget måtte gøres. Det faldt lige så negativt ud som de første. Det var vel sådan, at når alle andre i familien kunne klare sig uden at studere, så kunne jeg også. Min farbror havde endnu flere børn, end vi var, og der var ingen af dem, der havde forlangt at komme til at studere.

Udsigten til, at det hele ville mislykkes, gav mig nogle tunge dage. Jeg blev endnu mere overbevist om, at samfundet måtte laves om, så alle kunne få lejlighed til at bruge deres evner. Nu så jeg også tydeligt, at missionsfolkene var nogle hyklere. De snakkede altid så saligt om himmelen, men når det kom til stykket, var de lige så bekymrede for deres penge som alle andre. Jeg syntes, at den harme, jeg følte, måtte være indlysende for enhver. Jeg troede ikke på mirakler, som jeg ellers havde hørt så meget om, men jeg ønskede næsten, at jeg gjorde. Tanken om at vende mig til Gud strejfede rundt i mine tanker, men jeg kunne alligevel ikke holde fast ved den.

Der skete alligevel et lille mirakel, ikke i kraft af tro, men snarere på trods af de troende. Vores

nærmeste nabo havde købt sin ejendom for ikke så længe siden, og jeg kendte ham kun lidt, fordi jeg havde hjulpet ham med at bjerge høsten. Han var ikke missionsk, tværtimod. Han brød sig ikke om de hellige med al deres forlørne præk, som han sagde. Den holdning var der ikke mange på egnen, der havde, og selv de, der var skeptiske over for de missionske, var tilbageholdende. Man ville ikke have spektakler om den slags. Der var genvordigheder nok endda. Jeg fortalte vores nye nabo om, at jeg gerne ville læse videre, men at det var svært at skaffe kautionister til et lån. Han hørte på mig, og måske syntes han, at han fik sine egne meninger om missionsfolket bekræftet. Han kløede sig eftertænksomt i nakken, men et par dage efter skrev han under. Han sagde oven i købet, at hvis jeg fik lejlighed til det, måtte jeg godt fortælle det til dem, der havde sagt nej.

Den næste, det lykkedes at overtale, var min morbror Peter, som tjente gode penge ude ved havet. Det havde han betroet min mor, men han ville ikke have, at der skulle gå snak om det. Han havde hele tiden opmuntret mig, og nu var vi vist også kommet hinanden nærmere politisk, så vidt jeg kunne forstå. Han kom i hvert fald på besøg hos den ugudelige statshusmand, der gik for at være kommunist. Min far var ikke glad for, at det var de vantro, der gik i spidsen med at hjælpe. Det var ikke fra den kant, man skulle vente næstekærlighed. Men Herrens veje er uransagelige, føjede han forsonende til. Det hjalp på humøret, da han fik en fjern slægtning, der også hørte til Guds børn, til at skrive under som den tredje og sidste.

Mit første år på Rungsted Statsskole var sikret, og jeg kunne ånde lettet op. Vi skrev juni 1943, og til august skulle jeg begynde på et helt nyt og ukendt liv. Jeg tvivlede ikke på, at det nok skulle gå.

Dommens dag i Tømmerby Sogn

Af Bent Græsbøll

Det sker af og til for en amatørhistoriker, at fantasien løber af med ham, når et altopslugende emne har fået tag i ham og ikke omvendt, som den oprindelige hensigt havde været.

Gik jeg nu for et par år siden en rundgang om det gamle kirkegårdsdige, der siden middelalderen har omgærdet den fredens og dødens have, hvor ens egne mødige ben i lighed med utallige forfædres forhåbentlig vil få lov at hvile til evig tid.

Fra stendigets sydside drages jeg mod kirkebakkens rand i sydøst for at lade mig betage af en af dette lands mest naturskønne udsigter over blomsterfyldte sommerenge, endeløse, mystiske sumpskove af rør og siv og glitrende søflader, snart spejlblanke, snart lysende blå, set fra højheden heroppe. Og dertil et fuglekor, hvis lige mere næppe findes. Sangfugle, vade- og svømmefugle fyldte luften, så den sitrede af deres jubel i frydefuld sommerlig idyl. Bjergtaget var jeg søgt tværs over landmandens tilgrænsende mark til den skønneste plet af alle, ladende hånt om afgrøder og privat færdselsret.

Hvor længe jeg betaget nagledes til stedet af dette natursceneri, ved jeg end ikke selv, men med ét stødte min fod mod noget hårdt, som fik min ankel til at vrikke over.

Smerten herfra bragte mig brat tilbage til virkelighedens verden. Jeg så mig omkring. Stedet

Bent Græsbøll, født 1933 i Frøstrup. Lærereksamen 1955, Th. Lang, Silkeborg. Speciallæreruddannet 1961, DLH, København. Realskolelærer, enelærer, lærer ved Statens Åndssvageforsorg. Overlærer ved Viborg Skolevæsen. Fra 1976 skribent på deltid, fra 1990 på fuldtid. Har udgivet »Folkeminder fra Bulbjergene«, »En Saga Blot« samt »Historiske Krummer«, hvoraf kapitlet »Dagens Ord« er dramatiseret af TV-Teatret. På vej: 1. bind erindringsnoveller.

var mig bekendt. Engang havde jeg stået på netop denne mark. En barndomserindring dukkede op.

Min elskelige barnepige havde her sit hjem. Hendes forældre havde ejet marken op til kirkegårdsdiget og ud til bakkens rand. Sammen havde vi travet hånd i hånd over disse agre, så langt og længe mine korte ben orkede, ledsaget af gårdens snehvide spidshund, Molly, hvis lodne, legesyge hvalpe var hjemmets store attraktion.

Et sted var Molly standset op, havde gravet ivrigt, og kort efter stået med et ben i munden. En uvant skarp kommando fra min rare barnepige til hunden om straks at lægge benet, fik mig et øjeblik til at undres.

En hund med et ben i munden var jo et dagligt syn selv hjemme i byen. Dog, de flammende guldgule, tunge engblommer ved bakkens fod og de legende hvalpe i laden fik mig til hastigt at glemme en sådan betydningsløs episode.

Først en menneskealder senere skulle den genopstå i erindringen. Jeg bøjede mig og samlede den sten op, der før brat havde standset min virkelighedsflugt. En hjerteformet flintesten var det, sort med kalkbelægninger som utallige af samme stenart. Og alligevel virkede denne sten på mig med en sær hypnotisk magt. Kalklaget på dens ene side var mærkværdigt misfarvet, fra blodrødt til mørk rust. Stedet, hvor jeg stod, måtte være det samme som det, gamle Molly ivrigt havde gennemgravet dengang for endeløst mange år siden.

Et sagn, vel blot en ammestuehistorie for viderekomne, meldte sig i hukommelsen:

I gammel tid tjente to piger i præstegården. De enedes ikke godt, heller ikke den vinterdag, de skulle ud at skylle tøj i en dam, som lå nord for præstegården. Dammen var dækket af is, og pigerne måtte hugge hul i isen. Mens de nu stod og arbejdede, kom pigerne op at skændes. Hidsigt gav den ene af dem den anden et skub, så hun faldt i vågen. Med hænder og fødder holdt den rasende pige sin medsøster under vandet, indtil hun var død.

Det blev afsløret, og den skyldige dømt på tinge til henrettelse. Dommen skulle være fuldbyrdet på en senere nedpløjet høj, Galgebakken, sydøst for kirken.

Så langt de gamles overlevering, der næppe skulle tages for mere end pålydende i lighed med utallige sagn og eventyr fra andre lige så isolerede egne.

Og dog, jeg stod jo på denne underskønne sommerdag, hvor alt – jeg selv med – åndede fred netop sydøst for kirken på det af sagnet omtalte sted.

Hvad med Mollys fund af benet, den ikke måtte røre? – og nu mit eget fund af den mærkværdigt misfarvede sten?

Amatørhistorikeren lod sig lokke – måske på afveje! Arkiverne måtte holde for.

Efter en oehlschlägersk higen og søgen i gamle bøger begyndte mod forventning visse realiteter at vise sig. Barske endda.

Hr. Anders, sognepræst ved den pågældende kirke, noterede under 22. juni 1667 følgende som kirkeårets indførsel nr. 3:

»Maren Jensdaatter min pige som drugnede udi min kielde Fest. Ascension hvis liig stod i aaben graff, indtil Dominica 3tiam Trinitatis, och da jordet«.

Mere nutidigt: »Maren Jensdatter, min pige, som druknede i min brønd Kr. Himmelfartsdag (16. maj 1667), hvis lig stod i en åben grav indtil 3. søndag efter trinitatis (23. juni 1667), og da jordet – det vil sige kristelig begravet på kirkegården. De forløbne 5 uger »i aaben grav« skyldes utvivlsomt de datidige juridiske krav ved eventuel edsaflæggelse med håndspålæggelse i forbindelse med vidneudsagn. Bemærk den endelige begravelsesdato 23. juni.

Herpå og ikke mindst følger indførsel nr. 4:

»Karen Berthelsdaatter, min anden pige, som vaar skiuldig (skyldig) i den andens død, paa greben och fængslet strax, henrettet 22. junii. (understreget af præsten)

Med dødsfald nr. 5 i kirkebogen vender en slags hverdag med fortidens høje børnedødelighed tilbage: »Maren, død 22. juli, jordet 25. juli, 20 uger gl.«

Inden Hr. Anders var nået så vidt som til disse tragiske notater i sin kirkebog, var mangt og meget dystert passeret i hans allernærmeste omgivelser. For at få klarhed over nogle af disse enkeltheder og dermed noget af baggrunden for det dobbelte dødsfald må man ty til birke-tingbogen for året 1667 og dommeren, herreds-

Tømmerby Kirke. Foto: Bent Græsbøll.

foged Jørgen Christensen og dennes skrifters flere sider lange, omstændelige om end ikke derfor ganske udtømmende skildring af begivenhederne.

Strøsandet, datidens trækpapir, knaser endnu mellem vidneudsagnene på tingbogens stærkt guldne blade:

»På Vorherres Himmelfartsdag næstforleden (nærmest foregående), efter at gudstjenesten var endt i kirken, udtalte vidnerne »da var de udi en kaalhave, som ligger nord for Hr. Anders Pedersens raling (beboelse, længe). De saa da, at af en kielde (brønd) i samme have blev optagen en død quindemenneske ved navn Maren Jensdaatter, som havde tient i forskrevne præstegård. Samme liig var blodstemt under hendes ganske ansigt, og hendes haar på hendes hoved saavel som hvis (d.v.s. hvad) linklæder, hun havde haft på hovedet, det hængte tilsammen bagi hendes nakke sammenfæstet i haaret. Det afsagde de for »en fuld Siun« (fuldgyldigt syn).

Herefter afhørtes den anklagede Karen Berthelsdatter, som uden forbehold tilstod sin skyld.

»Eftersom forskrevne Maren Jensdaatter tilforn for Vorherres Himmelfartsdag næstforleden med hende havde og mellem dennem haft tvistigheder og trætte saavel som samme dag om morgenen, nemlig Vorherres Himmelfartsdag ved solens opgang, da de var ved forskrevne kielde at hente vand, og der de havde baaret to saaefulde vand ind (en saa = et stort vandkar med to ører, båret på en stang) og skulle hente den tredie, da dukked Maren Jensdaatter sig neder til kielden at opøse vand i saaen, da stødte forskrevne Karen Berthelsdaatter til Maren Jensdaatter mellem hendes skuldre med hendes højre haand, så forskrevne Maren Jensdaatter styrtede hovedkuls neder i kielden og blev død der samme tid. Og der det var gjort, undviged Karen Berthelsdaatter og fra hende, som var i kielden, hvilken hendes bekiendelse hun ledig og løs tilstod og bekiendte«.

Med andre ord ganske aldeles frivilligt tilstod, hvilket forhåbentligt havde sin rigtighed for den sikkert chokerede og angrende pige, som næppe havde fået plads i præstegården, om hun havde været ud af forhærdet eller ilde berygtet familie. Man måtte også tænke sig, at hendes husbond, Hr. Anders, havde overtalt hende dertil for hendes sjæls saligheds skyld og for at undgå tidens »pinlige forhør«, torturen, der kunne fremskaffe tilståelser fra hvem som helst om hvad som helst. Tænk blot på samme periodes hekseprocesser. Det bør i den forbindelse erindres, at der i følge tingbogen ikke har været øjenvidner til selve begivenheden.

Affektdrab og legemsbeskadigelse med døden til følge endstige nutidig »flugtbilisme«, hvor man i panik flygter fra en tilskadekommen, var ukendte begreber i fortidens retspleje.

Øje for øje, tand for tand og liv for liv var fortsat Det gamle Testaments rettesnor også i den danske lovgivning.

»Leffuedagen (lørdag) den 22. junii 1667« stod følgelig mordersken Karen Berthelsdaatter på tingstedet sydøst for kirken og aflagde den allerede citerede bekendelse.

Motivet bekymrede tilsyneladende ingen sig om og var næppe heller juridisk forpligtet dertil. Overlagt mord ville næppe noget nævningeting i dag drømme om i den foreliggende sag. Derimod synes et jalousidrama i høj grad inden for mulighedernes rækkevidde.

Den omkomne pige, Maren, har ud fra de sparsomme aktstykker i kirke- og tingbog været en skønjomfru på 17-19 år. Karen, hendes »medtjenerinde«, som hun helt bibelsk betegnes i en gammel beretning, til gengæld mindst 24-25 år og følgelig på vej til pebermøens i datiden lidet eftertragtelssværdige tilværelse.

Pigernes ydre fortrin kender vi intet til, men Maren har været i besiddelse af den pure ungdoms tiltrækning, mens Karen, der kom fra et småkårs hjem på heden, næppe har haft andet at byde eventuelle bejlere fra egnen eller præstegårdens folkehold end sin arbejdskraft, hvor værdifuld den end måtte have været.

En omsværmet Maren og en forsmået Karen rummede alle ingredienser for rivaliseren, rivninger og daglig ufordragelighed, hvor menne-

skelig forståeligt deres indbyrdes forhold så kunne være. Men sentimentaliteten – menneskeligheden om man vil – rådede dengang så lidt som århundreder senere.

Dommen var afgjort på forhånd, og herredsfogedens afsluttende ord var da også ventet af alle:

»Efter Guds og verdslige lov skulle hun straffes paa hendes liv og miste hendes hoffued (hoved) for slig hendes morderske gierning«.

Hendes »løse og ledige« bekendelse skånede hende sikkert for yderligere skærpene detaljer i forbindelse med den afsagte dødsdom.

Tilbage var nu blot de få skridt over Tingkrogen, marken, hvor retten var sat, til Galgebakken, bag hvilken hendes banemand allerede ventede.

Inden da var mere end én besværlig rejse foretaget i samme sags tjeneste.

En af sognets betroede mænd var som ridende bud sendt den lange vej til købstaden, hørende som man var til Aalborghus Len, for at kontrahere med mestermanden, der havde sin embedsbolig der.

Imidlertid har ens forfædre, de gode aalborgensere, alle dage været kendt som driftige forretningsfolk, og vor udsendte medarbejder fra det jyske landsogn var sikkert heller ikke tabt bag en vogn, når det gjaldt handel. Aalborgs rettermand, bøddelen eller profossen, skulle nødig forfalde til luksusvaner på det offentlices regning, så bystyret havde fastsat hans honorar til 8 skilling pr. henrettelse indenbys. En fast årsløn på 12 mark rakte heller ikke langt, så ekstrairndtægter fra landsognene var ikke uvelkomne.

Desuden forlangte magistraten i leje af byens rettersværd 8 skilling for hver person, der henrettedes udenbys – også hvis mestermanden benyttede sit eget sværd eller andres. Kommunale skattepolitikere har åbenbart til alle tider haft sans for det indbringende, og pokker skulle da heller i god jysk handelsånd vederlagsfrit stille varige forbrugsgoder og serviceydelse til rådighed for udensogns borgere, som ikke skæppede i byens kasse og end mindre lod en appelsin falde i nogen lokalpolitikers turban.

Tillige – og nu kommer forhandlingsgrundlaget for den betroede mand fra det fjerne land-

distrikt og den pauvert aflønnede embedsmand i købstaden:

»Schal Mestermanden ud aff byen oc henrette nogen, da schal han først haffue friie wogne oc friie tæring heden oc hiem oc siden, for huer misdæder han retter, 3 mark danske. Men er thit lang weigs heden y landitth (er det langvejs ude på landet) saa han schall være borte 3, 4, 5 dage eller meere, tha schal the tinge mett hannem (da skal de tinge med ham) efter som reigsen er langh til«.

Den aktuelle tragiske drabssag kunne med lethed blive en bekostelig affære for det fjerntliggende sogns fåtallige og langt fra velstillede befolkning, for rettermanden var kendt for at være hård i pengesager, hvilket næppe er forståeligt, ovenstående aflønning taget i betragtning, og når han samtidig ikke uden misundelse måtte tænke på sine østdanske kolleger, som indkasserede en årsgage adskilligt højere end en latinskolelærer.

At den aalborgbøddel så hver juleaften af magistraten fik tilstået »en Sie flesk« (en flæskeside), ændrede ikke meget på budgettet, når man havde kone og børn at forsørge. Ekstrainkomster, reelle og mere tvivlsomme imellem hinanden, blev derfor erhvervet og administreret uden blødsødenhed.

Men tilbage til dommens dag i det yderste hjørne af Aalborghus Len. Tilståelsen var aflagt, dommen afsagt. Den arme Karen ledsagedes af sin tidligere husbond, Hr. Anders, fra tingstedet over marken til højen, Galgebakken, bag hvis silhuet mod højsommerhimlen man længe havde anet omridset af en fremmed mandsskikkelse, halvt skjult bag højens græs og småkrat, mens en overdækket hestekærre holdt an ved hulvejen længere bagude.

På højens top mødtes de, sognepræsten, den dømte og hendes banemand, der nu var trådt frem i al sin væld, prydet af den imponerende embedshat, syet til forgængerens, Mester Peter, af en i forvejen kostbar hat, dekoreret med mere end 4 alen skellert, en art stof spillende i flere farver og påsat en dystert prangende, blodrød fjer, der vajede i egnens evige blæst og var synlig i vid omkreds for de mange, som havde sluttet kreds om Galgebakkens fod.

Lavmælt berettede Hr. Anders sin fordums

tenestepige, mens skarpretteren tavst så til, støttet til sit sværd. På jorden ved hans fod stod en halvtømt kande øl, hvormed han under retsforhandlingerne havde læsket sig. Også denne hjertestyrkning var en del af kontrakten med sognet.

Præsten trådte et skridt tilbage. Han havde gjort sin tunge del af pligten.

Mestermanden gav tegn til Karen. Hun knælede på den bare jord på højens kullede top. Bøddelen hævdede sit kolossale, afrundede dobbeltslebne tohåndssværd. Et øjeblik hørtes kun sommervindens hvisken i bakkens græs.

Da lød et lynhurtigt sus, og som et ekko genlød suset i mængden ved bakkens fod. Retten var sket fyldest, dommen fuldbyrdet, lynsnart og fejlfrit fra mestermandens hånd, hvad langt fra altid var tilfældet. Mange marksten og andet kasteskyts, som havde været skjult i de lukkede hænder hos en god del tilskuere til det blodige drama, faldt herpå uden ord til jorden. Ustraffet skulle den afskyede fremmede ikke været sluppet fra at maltraktere et af deres søgnebørn på grund af ukyndighed eller drukken-skab.

Hvad herefter skete kan synes afskyvækkende for nutidsmennesker. Et par stakler, uhelbredeligt syge, styrtede, hjulpet af deres nærmeste, op ad Galgebakken, kastede sig ned på retterstedet og drak af det endnu varme blod, der efter folketroen var et sandt vidundermiddel mod den ellers håbløse epilepsi og flere andre sygdomme, som århundreders læger har stået magtesløse over for.

Mens folkemængden langsomt skiltes, gik mestermandens foragtede medhjælper, rakkeren, i gang med at begrave den stakkels Karen ved foden af den høj, hvor hun havde mødt sin skæbne.

Dagen efter jordfæstede hendes husbond på kristelig vis sin anden tjenestepige inden for kirkegårdsdiget.

De to pigers pårørende høres der intet om i forbindelse med den hele retssag. Deres skæbne efter dobbelttragedien kan man kun gisne om. De to fædre døde et par år efter begivenheden, men da de i forvejen var alderstegne mænd, afsløres formentlig intet herved. Mødrenes navne kendes ikke. En allerede i 1660 gift søster til

Karen overtog tilsyneladende barndomshjemmet ude på heden.

Sognepræsten *kan* have været svagelig, og i så fald har den gengivne ulykkelige hændelse givetvis ikke fremmet hans helbred. Har han tilmed været et følsomt gemyt, har meget i hans embedsperiode trukket den forkerte vej i legemlig og sjælelig henseende.

Et eksempel fra selvsamme år som Karen og Marens endeligt, noteret af Hr. Anders under anneks sognets døde, taler sit eget sprog herom:

»Anne Justdaatter, Just Jensen i Vidsted og salig Karen Christensendaatter, deres barn, døde den 9. august och jordet den 14. – 13 år. Denne 13 års pige skal være fød udi Aaby sogn och gik ostiatim (tiggende fra dør til dør) om brødet i Jesu Naffn med sin lille broder, Niels Justesen, som siger sig at være i sit 6te år, hvilken och har givet os denne underretning. Anne var bare siug (syg) for sit bryst udi fire dage, før hun døde«.

Skyldes det mon førnævnte sentimentalitet at sige, at man forstår, Hr. Anders allerede i en alder af 35 år døde, knækket af al denne verdens jammer i sit tyndtbefolkede pastorat?

Står man da således som stedkendt amatørhistoriker – det være sig et rent tilfælde eller ej, der har drevet én derhen – på barndommens Tingkrog og Galgebakke endnu engang en glitrende højsommerdag just som den, der skulle blive Karens sidste, dukker uvilkårligt, løsrevet fra helheden, en digterstrofe op i erindringen.

Den tyske digter Heine (Lorelei og meget andet) – nær ven af den danske forfatter Mëir Aron Goldschmidt, der med omhu beskrev også Hr. Anders' sogne under sin store jyske rejse – var i sin tidligste ungdom dybt forelsket i den underdejlige rødhårede bøddeldatter Josepha. Inspireret heraf og den verden af mystik, han der blev indviet i, skrev han et væld af digte og prosa, og i et af disse mødes linien: »Et sagn fra urgamle dage forlader aldrig mit sind« – hvilket til evig tid turde stå som motto for såvel aldrende egnsfortællere som yngre lokalhistorikere.

Som en barsk ihukommelse af hin tragiske lørdag før sankthansaften ligger endnu på min hylde retterstedets rustfarvede sten, måske vædet af ulyksalige Karens blod.

Ud fra slægtsarkivet vides det, at blandt Karens og Marens sikkert dybt grebne sognefæller – alle kendte eller var beslægtet med alle – stod ved højens fod også min forfader Lauritz, gårdmand i Gresbøll, og hans to døtre, Boel og Kirsten.

Denne dags begivenheder har utvivlsomt gjort fuldt så meget indtryk på de to landsognes beboere som den nyligt afsluttede Svenskekrig, kendt fra Gøngehøvdingen, trods besættelse, vold og udplyndring.

Fotografiet af Tømmerby Kirke er taget fra det sted, hvor Molly fandt sit ben og jeg den sten, der satte gang i denne erindringskæde.

Kilder:

Tingbøger for Hannæs Birk, 1600-årene.
Kirkebøger for Tømmerby og Lild sogne.
Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg.
Hugo Matthiessen: Bøddel og Galgefugl.
Diverse historiske årbøger for Thisted Amt.
Privatarkiv 1441-1992.
Mundtlig overlevering.

Orientering

Af Jens Kongsted Lampe

Egentlig betyder det at orientere sig at finde orienten, altså østretningen og dermed de andre verdenshjørner i forhold til de landskabelige lokaliteter, altså at finde vej, idet »oriens« betyder øst. Her udskiller de nordiske lande og især Danmark sig fra de øvrige lande, ved at retningssansen eller orienteringsevnen fra vikingetiden af har været særligt udviklet i de nordiske kystegne.

Denne forskel ytrer sig også i vore stednavne. I Thy kendes f.eks. Nørre Arup – Sønder Arup, Nørby-Sønderby, Nr. Vorupør – Sdr. Vorupør, Nørhå-Sønderhå, Nr. Ydby – Sdr. Ydby, Øster Vandet – Vester Vandet osv. og de mange gårde ved navn Nørgård, Søndergård, Vestergård og Østergård.

I vort sydlige naboland, Tyskland, benyttes verdenshjørnerne yderst sjældent, når vi ser bort fra militæret. De danske købstæders gamle gadenavne taler om samme folkeskel mellem dansk og tysk. Skal man i en dansk købstad finde vejen fra byens midte, så skal man vide, i hvilket verdenshjørne målet ligger og derefter vælge vejen gennem Nørre-, Sønder-, Øster- eller Vestergade. De gamle byportes navne viser samme forskel. På det nordiske område ned til Dannevirke havde man Nørreport, Sønderport, Østerport og Vesterport.

Gamle ordsprog og mundheld beretter, at

man kan sætte et bind for øjnene af en jyde, snurre ham rundt syv gange, sætte ham ud i bælgmørke på det mest vildsomme sted – han vil altid kunne sige, i hvilken retning nord og hans egen mor er at finde.

Når en jyde vågner op et fremmed sted efter en nats kørsel, vil han sige: »Her er A, dær er sønder, dær er nord, men huor er min mad-pues?«

Når doktoren spørger jyden, hvor det gør ondt, kan svaret lyde: »A hår vé i den sønder sie a mi maw.«

Jeppe Aakjærs gamle Jehannes fortæller om David, der skal i lag med Goliat:

»Han gik nurden om ham og kam wejsten te ham for ett å ha e løjt (lugten) af ham.«

Da jyden ikke kan finde rullepølsen i spisekammeret, råber konen: »Den ligger o e nar-end a e westerhyld.«

Jyderne ved godt, hvor venstre og højre er, men bruger sjældent disse udtryk. Spørges der om vej i Jylland eller gives der en fremmed besked, er verdenshjørnerne altid med, og for den, der er vant til det, er det en bekvem måde at give orientering på, for højre og venstre skifter uafsladelig, efter som man vender sig, mens verdenshjørnerne beholder deres plads, hvor men end kommer.

Vestjyden biskop Peder Madsen skal en gang

Thisted har stadig en Vestergade, en Nørregade og en Østergade, og der har også været en Søndergade. Som det fremgår af skiltet i højre side, var det en blind vej, der endte ved gasværksbeholderen i baggrunden. Det bageste hus i højre side var gasværksbestyrelsens bolig. Foto fra Lokalhistorisk Arkiv, J. P. Jacobsens Plads. Indleveret af Sigrind Brandt.

som ung student have underkastet sig snurre-rundt-prøven og have klarer sig med glans, lige som den kendte seminarielærer Claus Eskildsen i Tønder i 1932 foretog et forsøg i Tønder med seminariestuderende Leo Novrup fra Alslev i Ribe Amt. Eskildsen kørte ham rundt i bil med bind for øjnene i en times tid en mørk vinteraften og standsede midt inde i en plantage, hvor Novrup med bind for øjnene skulle udpege retningen, hvor Tønder lå. Det gjorde han helt præcis, og de kørte så videre en halv times tid, inden Novrup igen skulle pege i retning mod Tønder. Novrup pegede denne gang en lille smule til højre for den rigtige kurs og Claus Eskildsen sagde: »Hvis det nu ikke er helt rigtigt, vil De så til venstre eller højre?« Novrup svarede omgående: »Lidt til venstre«, og det var korrekt.

Hvad årsagen til, at orienteringssansen er særlig skarp i Jylland, kan man kun gisne om. Måske spiller det en rolle, at halvøen ligger ret nord-syd, og at der ikke er særlig langt fra hav til hav. De fleste år slår nogle ordentlige sving,

men går dog i hovedsagen øst-vest eller omvendt. Det kan også betyde noget, at de første indbyggere var søfolk, fiskere og bønder, som er vant til at iagttage sol, måne, stjerner og vindretning.

Vesterude brummer havet, og havkoget, bølgerens susen og brusen, kan ofte efter storm høres tre-fire mil ind i landet. Også Kattegat kan i storm give lyd fra sig. Den hyppige vestenvind presser træer og buske østover, så de får en varig form af den. De fleste jyder ved, at nordenvinden er hyppigst i maj måned, nordøstenvinden i februar, østenvinden i marts, sydøstenvinden i november og december, mens vestenvinden i gennemsnit for hele året er den hyppigste af alle vinde.

Det hører ligefrem med til jysk sæd og skik at nævne kompasretningen, når man vil vise vej i stedet for at tale om højre og venstre. Noget helt andet er det, når en jyde kører med et tospand heste eller går bag en plov med et tospand for. Da skifter han jo hele tiden retning

Hvor der var gasværk, ligger i dag Thisted Rådhus, der blev indviet i 1978. Foto: Jørgen Miltersen.

og taler derfor om den »nærmer« (venstre) og den »fjermer« (højre), og udtrykket stammer fra den tid, da kusken i visse tilfælde gik ved venstre side af vognen.

Forfatteren Henrik Pontoppidan (1857-1943) skriver i sine erindringer – udgivet 1962 – om en tur fra Randers til præstegården i Thorning, da han var 12 år:

»Jeg ser mig stå med en snærende tung taske over skulderen uden for Rødkærbro Station mellem Randers og Viborg, hvortil et tidligt morgentog har bragt mig. Foran mig ligger et stort fremmed landskab, som jeg på egen hånd skal finde vej i. Jeg har to stive mil at gå, og solen brænder allerede hedt. Jeg ved, i hvad retning Thorning skal ligge, og jeg er jyde nok til at have rede på verdenshjørnerne.«

Når en jyde kommer hen til et sted, er en af hans allerførste opgaver eller behov at få rede på, hvor nord og syd er. Lykkes det ham ikke at blive retvendt, er han utilpas. En jernbanemand, der havde gjort tjeneste i Thy, fortalte forfatteren Anders Uhrskov, hvordan en dreng kom ind på jernbanestationen og sagde:

»Æ skuld' ha' det klæde, der ligger på det østre hjørne af den nordre bænk.«

Men det var i mellemtiden blevet flyttet, så det nu lå på det vestre hjørne af den søndre bænk, og derfor turde drengen ikke tage det, for så var det nok ikke det rigtige. Først da jernbaneassistenten opmuntrede ham og sagde: »Det er jo nok blevet flyttet, skal du se. Tag det bare, min dreng«, tog han det og gik.

Lad os se, hvordan huse og gårde er orienterede. Jernalderens huse, der sjældent var over 15 m lange og 4-5 m brede, lå altid øst-vest for vindens skyld, dvs. ofte havde vestenden en lille drejning mod nord, altså til vest-nord-vest, sandsynligvis fordi dagens varmeste tid på vore breddegrader ikke er selve middagen, da solen står højest på himlen, men én eller halvanden time senere, når solen er gået lidt mere i sydvest og just derfor giver mest varme.

I en gammel geografisk bog af Marius Sørensen: »Danmark. Land og Folk« fra 1895 beretter forfatteren følgende om Thy:

»Stuehusene vender gerne i øst-vest af hensyn til den til tider ret skarpe vind. Tidligere sås

på udhusene mange steder vindmøller, der svarer til andre egnens hestegang, idet bønderne benyttede vinden som drivkraft for deres tærskemaskiner og gruttekværne. . .

De store stærke thyboer med det brede mål er tunge og solide som deres jord, velhavende og selyfølende, lidt gammeldags i sæder og tan-

kegang. Alting er solidt heroppe: Grundmurede gårde, tykke, hjemmevævede klæder, god mad, ypperlige husdyr, og næsten alt er til fals for penge. Thyboen har en nedarvet handelslyst. Børnene handler med deres skolesager, karle med ure og piber og mændene med husdyr og gårde.«

fra det gamle album

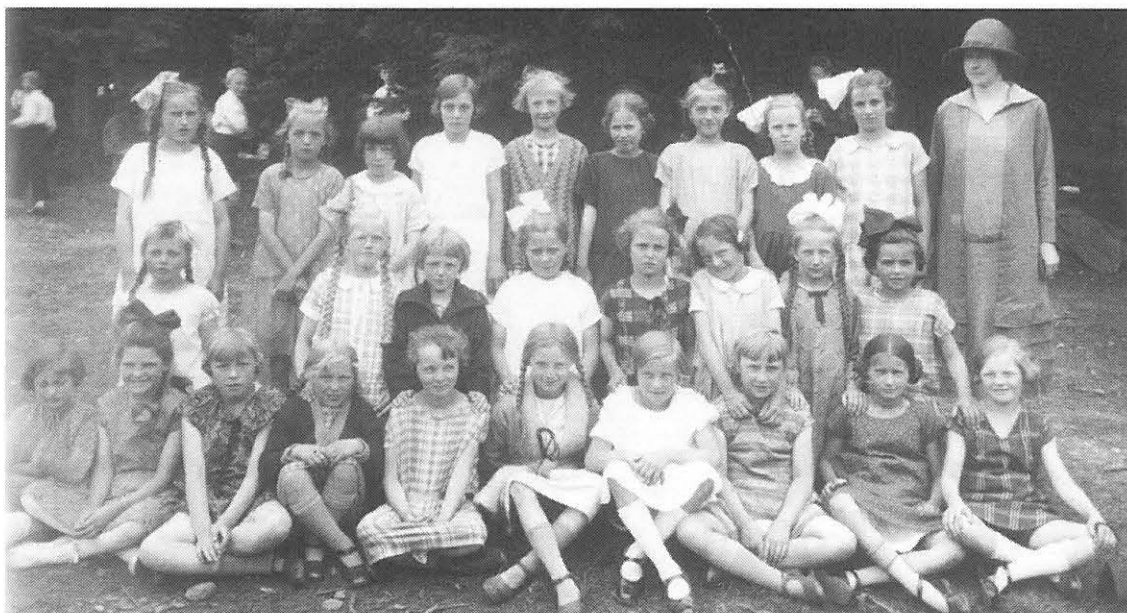
En familie på Hørdum Hede havde taget plads i plydsmøblerne i den pæne stue i 1927-28. Forældrene er Anna og Niels Christian Olesen. Børnene fra venstre Lis (født 1922), Mary (født 1925) og Gudrun (født 1920). Billedet er udlånt af Lis Jacobsen, Irupvej 7, Skyum (den mellemste af de tre piger). Kristian Skammelsen, Skyum, der har indsendt billedet, skriver: Læg mærke til gardinernes ophæng og blomstersøjlen med urtepotskjuler af messing. Til venstre kan anes et fotografi af Hørdum Kirke ind- og udvendig med pastor P. A. Jensen i midten.

I 1928 havde sognepræst Georg Westh (senere provst i Sjørring) sit første konfirmandhold i Thisted. I følge Anna Jespersen, Nørregade 30, Thisted, er det i forreste række fra venstre Thora Olsen, Petra Pedersen, Edith Larsen, Erna Pedersen, Agnete Lunde, Ester Kammergaard Andersen, Grethe Sund, Marie Hansen, Edith Legind Larsen, Erna Klinkby, Martha Lindegaard. Mellemste række: Holger Jensen, Tage Mikkelsen, Anna Dorthea Olsen, Anna Christiansen, Ester Dissing, Elisabeth Ramsgaard, Else Bangsgaard, Rigmor Bisgaard, Anna Møller, Dagny Lauritsen, Georg Westh. Bageste række: Jens Peter Andersen, Ejnar Kortegaard, Vagn Pedersen, Knud Svalgaard, to ukendte fra Tingstrup, Christian Jensen, Jens Rahbek Hvelplund, Knud Gerlach, Daniel Jeppesen, Svend Brogaard. Foto: J. Jensen, Stationsvej 19, Thisted.

Ewald Kammersgaard-Andersen, Moseholmene 18, Islev, Rødovre, har sendt dette billede fra en Thistedklasses udflugt til Sjørring Volde 1932 eller 1933, 3. eller 4. klasse. Han skriver, at billedet formentlig er taget af klasselæreren, Erik Faber. Bageste række fra venstre: 1. Knud Erik Kristensen ?, 2. Hans Søndergaard, 3. Ewald Kammersgaard-Andersen, 4. ?, 5. ?, 6. Knud Jepsen eller Jespersen, 7. formentlig Tage Søgaard, 8. Poul Bundgaard Andersen 9. ?, 10. ?, 11. Karl Aage Birkholm (glarmester). Forreste række: 1. Nis-Hansen, 2. Helmer eller Elmer Andersen, 3. ?, 4. Kristian Krog, 5. Niels Terkildsen, 6. Poul Bernhard Christensen, 7. Lennart Bach, 8. Valdemar Jensen, 9. Oluf, 10. Ove Kibsgaard, 11. Karl Aage eller Ejvind Vestergaard, 12. Robert Christensen.

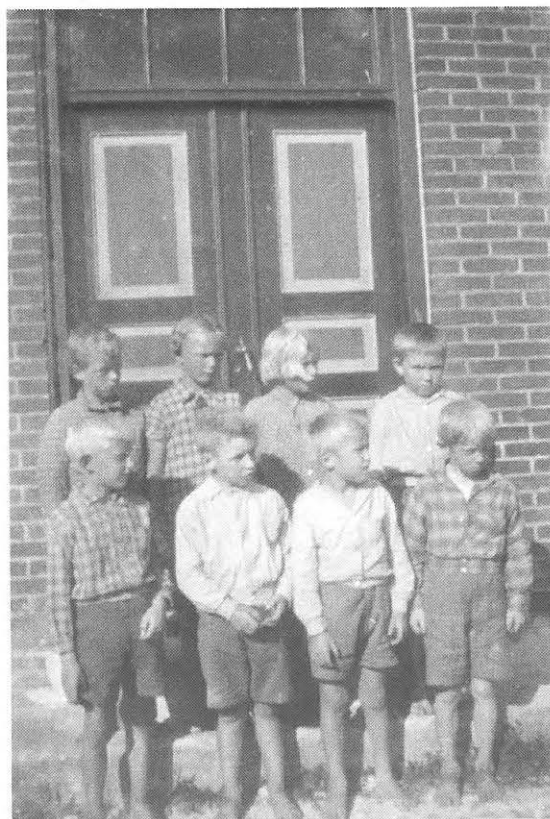
Orla Abildgaard Jacobsen, Tullingsgade 3, København, har fra Lilian Boje Larsen modtaget dette billede fra Thisted Borger-skoles udflugt til Ashøje 1927. Bageste række fra venstre: Elna Christiansen, Elly Dissing, ?, Ursula Jensen, ?, ?, Rita Parma Christensen, ?, Betty Kirkegaard, lærerinde Helga Petersen. Mellemste række: Ella Jensen, Edna Kibsgaard, Lilian Larsen, Rosa ?, Else Kristensen, Agnethe Jensen, Elna Jensen, Monica Petersen. Forreste række: Sigrid Andersen, ?, Grethe Petersen, Sigrid Birkholm, Helga Petersen, Inga Jensen, ?, Elly Søndergaard, Sigrid Pedersen, Irene Petersen.

Fra Hovsør Skole ca. 1904. Karl Kjær, Bromøllevej 17, Kløv, er kommet med billedet. Ud over familiemedlemmer kender han enkelte andre. Hans far og dennes søskende er med på nær Martin (født 17. oktober 1898). Han var fra 5 års alderen hos sine bedsteforældre, Christen Klemmensen og hustru, Korsø. Forreste række nr. 2 fra højre er Benthine Kjær (født 14. december 1901). 2. række nr. 3 fra venstre er Kristen Kjær (født 26. januar 1896), nr. 4 Poul Dahlgaard, nr. 6 Lars Dahlgaard. 3. række nr. 2 fra venstre er Ejnar Dahlgaard. 4. række nr. 6 fra venstre er Margrethe Kjær (født 9. januar 1895). Nr. 2 fra højre er Elna Kjær (født 8. maj 1900) gift Christensen. Bageste række nr. 3 fra højre Ingeborg Kjær (født 2. september 1897) blev gift med Mads Bjerre Jørgensen. Hun er nu 96 år og bosat i Fjerritslev.

Aage Christiansen, Trollhåttanvej 12, Hjørring, har sendt dette fotografi fra 1924. Bilen er en af de første i Thisted. Ejeren er elinstallatør Søren Busk, der sidder ved rattet. Passagererne er fru Ida Busk, fru Hansigne Duus og ægteparret Busks datter, Karen.

Chr. Godiksen, Tved, fortæller, at dette billede er af »Bette Klas« i Fårtoft Skole juni 1933. Bageste række fra venstre: Chr. Drejer, Stinne Kirkegaard, Stinne Godiksen, Jens Godiksen. Forreste række: Ingvard Thomsen, Tage Jensen, Chr. Godiksen, Møller Overgaard. Marie Larsen mangler. Hun var på sanatorium, da billedet blev taget.

På Afholdshotellet i Thisted havde konsulerne F. C. Frandsen og Harry Kristensen sidst i trediverne landbrugsskole en gang om ugen. Billedet er fra vinteren 1936-37. Chr. Godiksen, Tved, og Bertel Jepsen, Østerild, har fundet frem til navnene. Bageste række fra venstre: Bertel Jepsen, Klastrup, Lars Pedersen, Klastrup, Henry Odgaard, Hjørdemål, Robert Vestergaard, Nors, Henry Jensen, Hjørdemål, Simon Oddershede, Kløv, tre ukendte og Martin Yde, Skinnerup. 2. række: Ukendt, Jens Jepsen, Vang, ukendt, Svalgaard Thomsen, Sjørring, fire ukendte, Chr. Bach, Fårtoft, ukendt. 3. række: ? Jensen, Sjørring, Niels Andersen, Hillerslev, Johs Sigshøj, Munk, Vandet, Jens Hamborg, Vandet, ukendt. 4. række: To ukendte, Albert Jensen, Hjørdemål, tre ukendte, Thomas Oddershede, Nytorp, Hans Skårup, Poul Thinggaard, Sjørring, fem ukendte, Hans Nørgaard. 5. række: Johannes Thomsen, Vandet, Marius Hove, Vandet, Lars Hamborg, Vandet, Poul Houe, Vandet, F. C. Frandsen, Harry Kristensen, Niels Gravesen, Kåstrup, Kristian Jensen, Vesløshuse, ukendt.

Igen i år har Peter Nørgaard Johannesen, Monradsgade 2 A i Herning sendt et gammelt fotografi til JUL I THY. Det er fra en fødselsdagsfest hos stationsforstander Hansen på Ydby Station 1929. Det er forstanderens datter, Kylie Hansen, der har fødselsdag. Hvor gammel hun blev, fortælles ikke, men gæt selv. I forreste række fra venstre: Birthe Christensen, Edith Kjeldsen, Sigrud Nielsen, Mary Østergaard og Kylie. Bageste række: Gudde Hansen, Hanne Larsen, Anna Pedersen, Poul Pedersen, Ada Jensen, Hans Kongensgaard, Harald Nielsen, Peter Johannesen, Karl Johan Hansen.

Thisted Realskoles latinhold 1934-35. Fra venstre Else Thousig, Esther Nielsen-Jexen, Ella Mærkedal, Ketty Mortensen, Annelise Jessen, Dorthea Overgaard, Ruth Olsen, Sven-Helge Jacobsen, læreren, cand. mag. Niels Hansen, Knud Mortensen, Frits Nielsen, Wolf Møller, Nikolaj Frøkjær Knudsen. Billedet er fra Wolf Møller, Nedre Vej 64, Albæk, Randers.

Konfirmander i Thisted 1938. Forreste række fra venstre: Kamma Kristensen, Gudrun Iversen, Lundholt, ukendt, Grønkjær, ukendt, ukendt, Marna Kaagaard. 2. række: ukendt, ukendt, Rita Grønkjær, ukendt, Silkeborg, Ida Jespersen, Elly Handest, Anne Lise Badstue, Lyhne, Britta Hillerup, Johannes Borggaard. 3. række: Frede Larsen, Eigil Larsen, ukendt, Krestian Brogaard, Henry Grønkjær, Knud Erik Jensen, Eigild Plejdrup, Balle, Frost, ukendt, sognepræst, senere provst S. Nyegaard. 4. række: Anders Møller, Carl Otto Kristensen, Oskar Pedersen, Egon Eriksen, Christian Jensen, Gunnar Hattens, Gunnar Hebsgaard, Knud Ricard Jensen, Hansen, ukendt, Carl Otto Jensen. Billedet er taget af fotograf A. Scharling i gården ved Missionshuset i Asylgade, oplyser Gunnar Hebsgaard, Kronborgvej 35, Thisted.

Konfirmander fra Hurup, Holmegård og Tvolm skoler 1934. I følge Willy Kongensgaard, Sundsvej 8, Hurup, er det i bageste række fra venstre: Erling Sloth, Jesper Nielsen, Charles Nielsen, Arne Gravesen, Harald Nørgaard, Marius Christensen, Viktor Andersen. 2. række: Pastor Christensen, Jens Tilsted, Willy Kongensgaard, Harald ?, Elin Hansen, Karen Jensen, Else Stoktoft. Forreste række: Elisabeth Boddum, Else Sørensen, Else Kjeldsen, Emilie Andersen, Anna Madsen, Agnes Hansen, Sinne Kappel, Oline Møller.

Dette billede er kommet helt fra Læsø, fra Birdie Marcussen, Tørkerivej 21, Vesterø. Hun har det fra sin afdøde mand, Poul Vagn Kjærgaard Marcussen, der var driftsingeniør i Aalborg. Han var søn af Cnuth Vilhelm Marcussen, der 15. juni 1909 blev gift med Ane Marie Kjærgaard, født 15. juni 1884. Hendes forældre, Anders Nielsen Kjærgaard og Albertine Frederikke Thorn, havde købmandsgård i Vestergade i Thisted. Cnuth Vilhelm Marcussen kom ca. 1907 i købmandslære hos N. L. Spangberg, der havde kaffebrænderi i Thisted. Navnet Sirocco på gavlen hentyder til den varme luft, der fra Nordafrika blæser mod Middelhavslandene.

I 1936 var realklasserne A og B i Thisted på udflugt til København. Dette billede blev taget i Zoologisk Have. I følge Grethe Thy (født Hougaard), Torvet 7 i Sorø, er det i forreste række fra venstre: Ellen Christensen, Ninna Dige, Gerda Jensen, Vita Berg Nielsen, Ellen Skinhøj, Ketty Jørgensen, Grethe Hougaard, Grete Rasmussen, Esther Overgaard, Edith Vestergaard, Ellen Christensen, Inga Klostergaard, Elise Hansen, Ella Petersen. Midterste række: Holger Yde, Carl Erik Mærkedahl, Helga Yde, Louise Hartz, Anna Iversen, Lis Grønkjær, Eva Andersen, Grethe Hillers Andersen, Poul Rikard Svalgaard, Ejnar Søndergaard, Verner Madsen, Hans Jensen, Knud Hedegaard. Bageste række: Christian Bornerup, Ralf Grønkjær, Svend Helge Jakobsen, Bent Høyer, lærer A. C. Frederiksen, Poul Schmitz, lærer Marius Jørgensen, lærer Rasmussen, Knud Topp, Asger Leerhøj, Ove Frostholt, Børge Christensen, Thomas Kappel, Edvard Jensen, Steen Antonsen, fru A. C. Frederiksen og guiden.

Juliane Marie Nielsen (født Johannesen) var centralbestyrer i Ydby fra april 1914. Gift med A. C. Nielsen, der døde i 1926. Børn: Anker Johannesen, Egon Nielsen (forfatter) og Charles Nielsen, bosat i Ydby. Juliane Marie, der var født 16. juli 1880, overdrog i 1957 centralen til sønnen Anker. Hun døde 18. januar 1963. Centralen blev i 1970 flyttet til Ydbyvej 220 og overtaget af Ester Sloth, gift med graver Magnus Sloth. Centralen blev automatiseret i foråret 1973. Til JUL I THY 1979 fortalte Egon Nielsen, født 13. november 1916, om sin barndom i Ydby. I bogen »Samtalestationen« (Gyldendal 1978) har han givet en skildring af sin mor. Egon Nielsen døde 25. januar 1984. Billedet, der er taget i 1941, er kommet fra E. Vestbjerg-Nielsen, Margrethevej 16, Thisted.

Ruth Kjær, Tårupvej 12 i Fredericia, har sendt dette billede fra en nytårsfest på Hotel Aalborg i Thisted 1936. Hendes forældre, Lydia og Richard Pedersen, forpagtede hotellet 1932-1947. Det var dengang ejet af Thisted Håndværkerforening.

Blandt de store arrangementer på Hotel Aalborg i 1930'erne var De Danske Forsvarsbrødres fester. 550 deltog i spisningen, og alt fungerede perfekt, fortæller Ruth Kjær, Tårupvej 12, Fredericia.

Nytårsaften 1936 stod overtjener Nielsen og Emanuel Nielsen (Nalle) i baren på Hotel Aalborg.

Elever i Faddersbøl Skole sommeren 1935. Bageste række: Grethe Jensen, Førby, Hilda Toft, Førby, Otto M. Jensen, Faddersbøl, Jens Madsen, Nr. GrønkJær, Richardt Højbak, Førby, Erik Jensen, Faddersbøl, Johannes Andersen, Snejstrup, lærer G. Munkholm, Mads Peter Kristensen, V. Hundborg, fru E. Munkholm, Niels Hove Kristensen, Faddersbøl, Jens Andersen, Vorupør, Sigfred Andersen, Vorupør, (tjente på landet og gik i skole i Faddersbøl). Mellemste række: Stinne M. Pedersen, Faddersbøl, Anna Jensen, Faddersbøl, Karen Jensen, Førby, Kristian Kristensen, V. Hundborg, Jens M. Yde, Førby, Jens Jensen, Førby, Martin Kristensen, V. Hundborg, Carl Jensen, Førby, Evald Kristensen, Faddersbøl, Emil M. Pedersen, Faddersbøl, Johannes Jørgensen, Førby. Forreste række: Henny Toft, Førby, Solvej Munkholm, Faddersbøl, Othilie M. Pedersen, Faddersbøl, Lis Holm Christensen, Faddersbøl, Kirstine Yde, Førby, Anna M. Jensen, Faddersbøl, Dorthea Bang Christensen, Vesterkær, Ester M. Pedersen, Faddersbøl, Gerda Andersen, Snejstrup, Martha Jensen, Førby, Else Andreassen, Vesterkær. Billedet er fra Martha Jensen, Borgergade 36, Koldby, som oplyser, at Faddersbøl Skole blev bygget i året 1900 og nedlagt i 1965.

Fra Vester Vandet Skole 1933. Bageste række fra venstre: Aage Nørgaard Thomsen, Christian Christensen, Karl Jensen, Oluf Larsen, Ingeborg Christoffersen, lærer Aage Ægidius, Gudrun Jensen, Grethe Helleberg, Elna Johansen. Næste række: Kamma Ægidius, Svend Jensen, Gerda Christoffersen, Johanne Christensen, Ejnar Madsen, Lydia Johansen, Jens Larsen, Maja Ægidius med Valborg. Næste række: Henry Jensen, Støvring Jensen, Anders Kirk Vilsbøl, Johannes Jensen, Søren Thingstrup Hansen. Forreste Række: Anna Nørgaard Thomsen, Gerda Helleberg, Marie Larsen, Johanne Christoffersen og husassistent Gerda Pedersen, oplyser Ejnar R. Madsen, Søholtvej 4, V. Vandet.

Fra Kåstrup Skole 1931. Michael Oddershede, Troldstien 5, Herlev, giver følgende oplysninger: Bageste række fra venstre: 1. Fru Nedergaard, 2. ukendt (muligvis tjenestdreng i Kirkegård), 3. lærer Nedergaard, 4. Laurits Dahlgaard, 5. Hjalmar Jensen (smedens søn), 6. Marie Andersen, 7. Mary Christensen, 8. Anna Dahlgaard, 9. lærer Marius Oddershede, 10. Agnes Andersen. Forreste række: 11. Poul Nedergaard, 12. Alfred Lassen Christensen, 13. Anders Andersen, 14. Michael Oddershede, 15. Signe Dahlgaard, 16. Sigrild Jensen, 17. Andrea Jensen, 18. Else Godiksen, 19. Ellen Dahlgaard, 20. Grethe Nedergaard, 21. Jensine Bach Oddershede. Michael Oddershede føjer til: Nr. 21 er min lillesøster, som endnu ikke gik i skole, men hun havde sørget for at komme på besøg hos Grethe Nedergaard, den dag billedet blev taget.

Fra Boddum Skole 1935. Bageste række fra venstre: Jens Christensen, Eli Mulvad, Arild Dahlgard, Niels Toft Krabbe, Christian Pedersen, Lars Agerholm, Viggo Bransholm, Knud Agerholm, Henning Christensen. 2. række: Jens Hansen, Karl Thomsen, Mads Madsen, Chresten Agerholm, Laurits Dam, Kaj Beck Nielsen, Oluf Krabbe, Knud Christensen. 3. række: Lærer Foged og frue. Foran Anna Rokkjær, Metha Jensen, Stinne Søndergaard, Ingeborg Thomsen, Hilda Madsen, Anna Jensen, Tinne Christensen (skjult Anna Agerholm), Grete Pedersen, Mette Christensen, lærerinde fr. Svenstrup. 4. række: Lærer Fogeds lille datter Lis, Karen Bransholm, Lis Beck Nielsen, Dagny Dam, Inga Nicolajsen, Marie Dam, Frida Nielsen, Poulina Agerholm, Else Dam, Rigmor Eriksen, Agnes Christensen, Frida Madsen. 5. række: Maren Madsen, Else Eliassen, Lis Svalgaard, Olga Kristensen, Else Madsen, Edith Poulsen, Johanne Nielsen, Ella Krabbe, Elin Nielsen, Johanne Thomsen, Vita Christensen. Forrest Kaj Olesen, Jan Jensen, Tage Kristensen, Ejgil Madsen og Kaj Nicolajsen, oplyser Olga Kristensen, Møllevvej 72, Thisted.

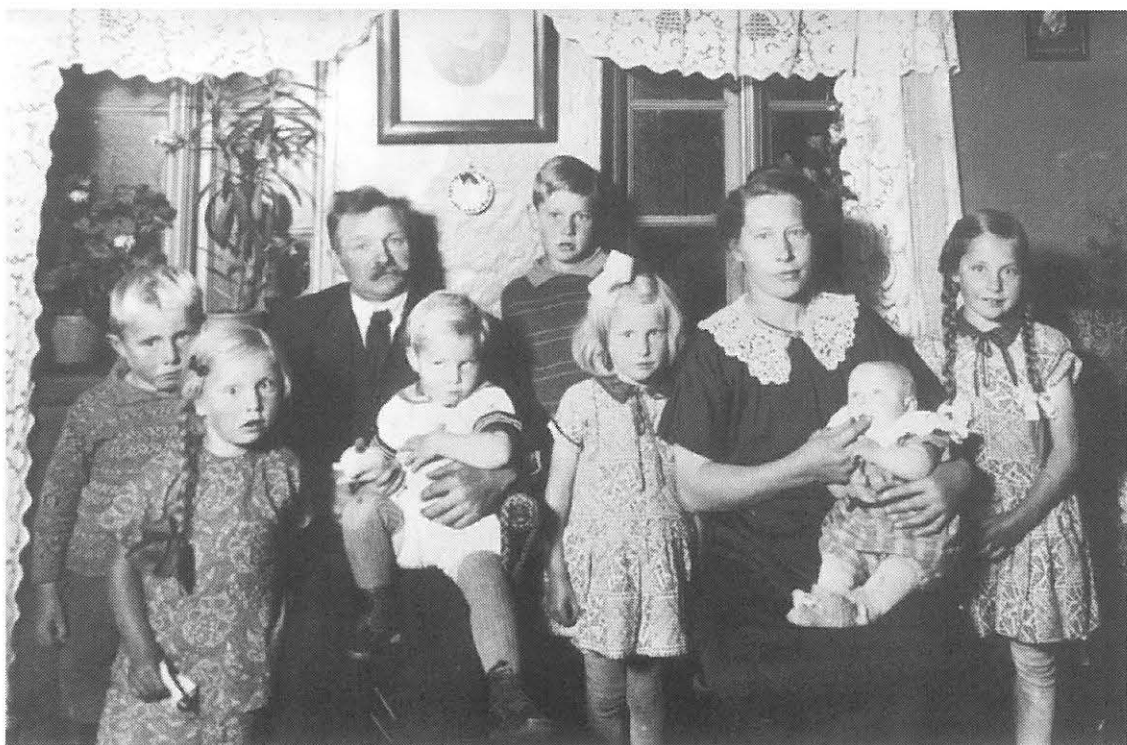
Svend Bollesen, Fårtoftvej 32, Thisted, har sendt dette billede af konfirmander i Hanstholm Kirke 26. marts 1939. Bageste række fra højre: Martin Christensen, Okkels Lindhart, Jens Tilsted, sognepræst Ludvig Meer, Svend Bollesen, Lars Peter Pedersen, Georg Andersen, Ekart Christensen, Emma Jensen, Sigrud Overgaard. I forreste række Elly Christensen, Ester Hansen, Inger Jensen (Økse), Else Boisen, Mary Pedersen, Grethe Andersen, Karen Hammer, Olga Pedersen, Edith Pedersen, Krista Grønkjær. Bag på billedet står der: Med tak for flid og god opførsel. L. M.

Ægteparret Berthel Jensen og Kirstine Marie, Borggård i Hundborg. Berthel Jensen, født 26. juni 1850 som søn af gårdejer Jens Berthelsen og Ane Sørensen, Borggård, blev 12. november 1886 viet i Hundborg Kirke til Kirstine Marie Bojesen, født 4. juni 1860 i Villerslev som datter af møller Søren Christian Bojesen og Mariane Madsen. Kirstine og Berthel Jensen havde ingen børn. De afhændede Borggård i 1909 til Christian Hansen og flyttede til Sollhjem ved Hundborg Mejeri. Berthel Jensen døde 8. september 1916, hvorefter Kirstine Marie flyttede til Kirkegårdsvej 1 i Thisted. Hun døde 1. august 1945 i en alder af 85 år og blev begravet i Hundborg.

Hans Billeskov Jansen, søn af Mogens Billeskov Jansen og barnebarn af overretssagfører Billeskov Jansen, Thisted, sendte før sin død i 1992 nogle billeder til JUL I THY fra familiens arkiv. Han havde fået Tage Leerskov, Gl. Præstegård, Tranum, til at hjælpe med navnene, bl. a. til dette billede fra en realklasse i Thisted 1927. I følge Tage Leerskov hed 6. dreng fra venstre i bageste række vist Faartoft. I rækken med piger må nr. 3 fra venstre med perlekrans være Rigmor Fenger, nr. 5 Henny Grønkjær, nr. 7 Karen Magrethe ?, nr. 8 Johanne Marie (søster). Tage Leerskov føjer til: Rigmor Fengers bror Vagn druknede den 23. december 1925, da han ville gå tværs over en tilfrosset fjordvig. Jeg kan huske mange af drengensigterne, men har glemt deres navne.

Husmandsfamilie i Skjoldborg (Stakkedal 4) i 1928: Sara og Ingvar Andersen med deres syv børn. Børnene er fra venstre Richard, Mary, Børge (på faderens skød), Laurids, foran ham Ester, Holger (på moderens skød) og Elly. De syv søskende gik syv år i den stråttækte skole i Skjoldborg. Den lå, hvor der nu er parkeringsplads vest for kirken. Ved skolen virkede to dygtige lærere: Sortfeldt Christensen og Karl Boesen. I følge Laurids mindes de syv børn med taknemlighed deres skoletid. De har stort set klaret sig med denne skolegang, begunstiget af et godt helbred og fuld beskæftigelse. Laurids (født 1917) var kontrolassistent i Skjoldborg, senere på Thisted Amts Husmandsforeningers kontor i Thisted i 42 år. Ved siden af aktiv i politik og skatterådsmedlem. Har nu Overlund i Skjoldborg som nedlagt landbrug. Elly (f. 1919) bor i Hvidbjerg på Thyholm. Har siden 1944 været gift med lærer Kaj Jensen fra Koldby. Richard (f. 1921) bor i Skovsgård ved Brovst. Har det meste af sin tid været beskæftiget ved åndssvageforsorgen i Birkerød, senere Årup på Fyn. Ester (f. 1922) er gift med pens. lærer Johs. Blæsbjerg fra slægtsgård på egnen, hvor de nu bor, i Aulum. Mary (f. 1923) har i mange år været børnehaveleder i Sæby, København og Bedsted. Bor nu i Nors, gift med en fætter, gartner Arne Andersen. Børge (f. 1925) fik i 1952 hovedparcellen af den gamle hovedgård, Gammel Torp. Han er gift med Ester Viktoria (f. Poulsen) fra Højslev. De bor nu i en villa i Hanstholm. Holger (f. 1928) bor i Struer og har arbejdet på slagteriet og B & O. Hans kone Marie fra Hesselbjerg på Mors er død. Den eneste af de ni på billedet, der savnes, er Ingvar Andersen, født 1888, død 1968. Han var født i Heltborg og nedstammede på moderens side fra Holger Schandorf Sørensen, der var præst i Snedsted 1677-1729. Sara, født 1898 og bosat Jernbanevej 21 i Snedsted, stammer fra Hundborg. Det er hende, der har stillet billedet til rådighed for JUL I THY, og det er leveret af hendes søn, Laurids Andersen.

Fra Hundborg Mose ca. 1915. Nr. 1 fra venstre er Martin Fuglsang, nr. 2, 3 og 4 ukendt, nr. 5 »Knuds Kirstine«, der blev gift med Kristoffer Korsgaard, Tvorup, nr. 6 Jensine Bojer, gift med J. Chr. Thomsen, Kallerup, nr. 7 Peder eller Søren Hove, nr. 8 mosens ejer, navn ukendt, nr. 9 Peder Fuglsang, der ejede maskinerne. En søn af Kirstine og Kristoffer Korsgaard er byrådsmedlem Hans Korsgaard, Tvorup, oplyser Niels Bojer Thomsen, Beerstedvej 9, Skjoldborg.

I 1936 var familien Bojer fra Hundborg til bryllup i Snedsted, hvor dette billede blev taget. Bageste række fra venstre: Ragnhild (født Madsen) og hendes mand, Anders Bojer, Andrea Bojer og hendes mand, A. C. Iversen, bruden Olga (født Damsgaard), brudgommen Peter Bojer, Anna Bojer (ugift), Petrea (født Lilleris) og hendes mand, Jens Bojer. Forreste række: Jens Chr. Thomsen og hustru, Jensine Bojer, forældrene Mette og Peder Bojer, Tora (født Jeppesen) og hendes mand, Johannes Bojer. De boede alle i Hundborg på nær Andrea, som boede i Fjallerslev på Mors, og Jensine, som boede først i Sjørring, senere i Kallerup og sidst i Hundborg. Efter alder var det Anna, Andrea, Jensine, Anders, Johannes, Jens og Peter, oplyser Niels Bojer, Beerstedvej 9, Skjoldborg (søn af Jensine og Jens Chr. Thomsen).

Ved Storetorv i Thisted ca. 1942. Johannes Munkholm har netop passeret Ballebys Boghandel og den daværende restaurant Skandinavien. Fra frisørforretningen betragter to ukendte køretøjet, der er på vej op ad Vestergade. Johannes Munkholm, der kørte varer ud for Kolonialimporten (på hjørnet af Korsgade-Østergade) boede i et værelse i Nørregade og havde hesten opstaldet i Nordthy Brugsforening. Kørte senere tørv og grus med to heste og drev i ca. 40 år lastbilforretning i Stagstrup.

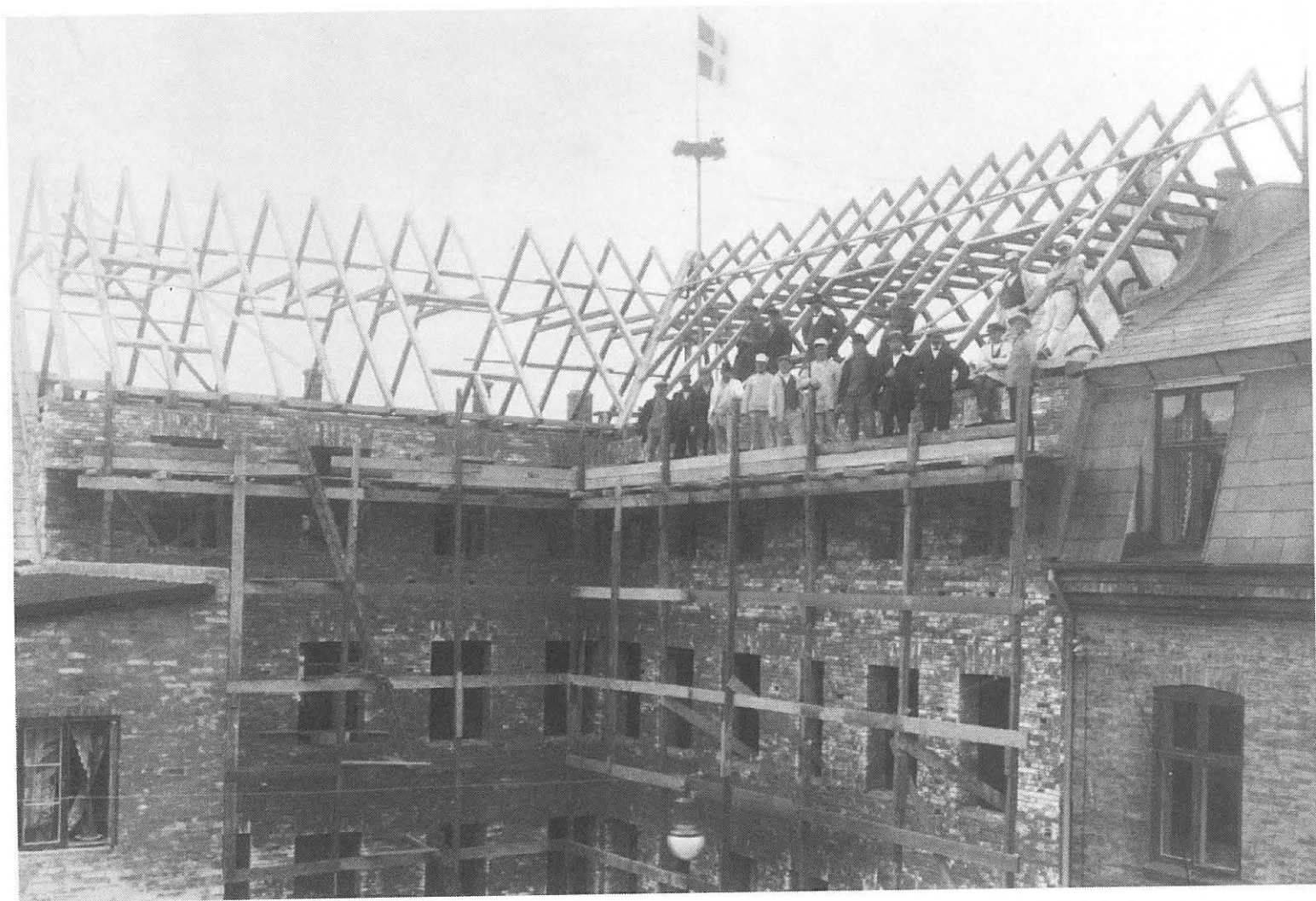
Kylle og Jørgen Leerhøy havde inviteret til fest på Hotel Royal den 9. marts 1918. Fotograf L. H. Gram blev kaldt til og tog dette billede. Gerda (datter af lærer Niels Nørby og søster til den senere kammersanger Einar Nørby) var blandt gæsterne. Hun har sendt fotografiet til JUL I THY med følgende oplysninger: Forreste række fra venstre: Chr. Bach (boede i Storegade), Karen Leerhøy (Magasin, Storetorv), Poul Jørgensen (Odense Ægforretning), Grethe Thykier (vist Dragsbækvej), Poul Eiø (Thisted Bryghus), Inger Eiø (Thisted Bryghus), Carl Ludvig Bendixsen (Hegnet, Hundborgvej), Søster Kjær (Nørregade) Carl Emil Jensen ? (Storegade), Elså Sørensen (faderen tandlæge), ? Jensen (bror til Carl Emil). Midterste række: Lisbeth Bendixsen (Hegnet), Sigbrit Galster (Vestergade), ?, Musse Odde (Vestergade 32), ? Clausen (Storegade), Anna Christensen (Pasteur, Østergade), Ole Barch (amtslægeboligen, Skovgade), Esther Bendixsen (Hegnet), Erik Hillers (Torvet), Anne Lise Galster (Vestergade). Bageste række: Nulle (Helga?) Dolleris (Jernbanegade), Holger Sørensen (tandlæge), Gerda Nørby (Hundborgvej), Aage Bache (Amtsgården), Karen Tåbel (Nørrealle), Jørgen Leerhøy (Storetorv). Gerda Nørby, gift Rasmussen, bor Toftevej 5 i Fjerritslev.

Thisted Realskole, første mellem, 1925. Bageste række fra venstre: Hans Carl Toft, Knud Busk, (Kalle) Karl Aage Hansen, Knud Erik Lyhne, ukendt (muligvis Hvid), Oskar Bjerregaard, Ove Poulsen, Finn Jacobsen. 2. række: Birgit Bjerregaard, Inger Hald, Hans Juul-Lassen, Tage Bangsgaard, Poul Møller, René Christiansen, Anders Henningsen, Hilbert Overgaard, Arne ?, Viktor Andersen. 3. række: Ejvind Larsen, Lisbeth Andersen, Lisa (Lis) Hansen, lærer P. Skov, Ellen Dollerup, Gudrun Rasmussen, Emilie Jacobsen, ukendt. Forreste række: Arnold Bertelsen, Harda Christensen, Lise Andersen, Alma Blach, Karen Johanne Sørensen.

25 år senere. Bageste række: Viktor Andersen, Anders Henningsen, Hans Juul-Lassen, Knud Erik Lyhne. 2. række: Arnold Bertelsen, Tage Bangsgaard, Hans Carl Toft, Karl Aage Hansen, Hilbert Overgaard, Johs. Eske Kristensen, Oskar Bjerregaard. Forreste række: Lisa Hansen, Emilie Jacobsen, ukendt, Gudrun Rasmussen, Alma Blach, Inger Hald, Karen Johanne Sørensen, Grethe Koldkjær (var ikke med, da det første billede blev taget). De to fotografier med navne er fra Lis Meibom, Højlundsvej 70, Skive. Hendes far var bestyrer for Fællesbageriet ved Lilletorv i Thisted, og familien boede Nørrealle 23. Hendes bedstefar var Frederik Meibom, gasværksbestyrer i Thisted. Senere blev hendes morbror, Robert Meibom, bestyrer af gasværket.

Det sidste billede til det gamle album i år kommer fra Wolf Møller, Nedre Vej 64 i Albæk ved Randers. Det er fra rejsegildet 1920 på Christiansborg, der blev opført på hjørnet af Vestergade og Frederiksgade i Thisted af cementfabrikant Chr. Madsen. Der blev indrettet 10 lejligheder i ejendommen og butikker i stueetagen. Bygherren (med kravetøj og hat) står som nr. 3 i bageste række fra venstre.

Det ny album

Fortrinsvis billeder fra de sidste 25 år

Mange af de billeder, vi får til DET GAMLE ALBUM, er temmelig gamle. Med henblik på en fornyelse, vil vi fra næste år fortrinsvis benytte DET NY ALBUM til billeder fra de sidste 25 år. Det forudsætter, at vore læsere vil forsyne os med billeder fra denne periode. I øvrigt vil eventuelle gentagelser med flere navne fortsat blive bragt, ligesom der vil blive afsat plads til supplerende oplysninger, som det er tilfældet i år.

Storkene i Frøstrup

Billedet er fra 1976, da antallet af ynglende storkepar i Danmark var stigende, og storkeparret i Frøstrup fik to unger på vingerne.

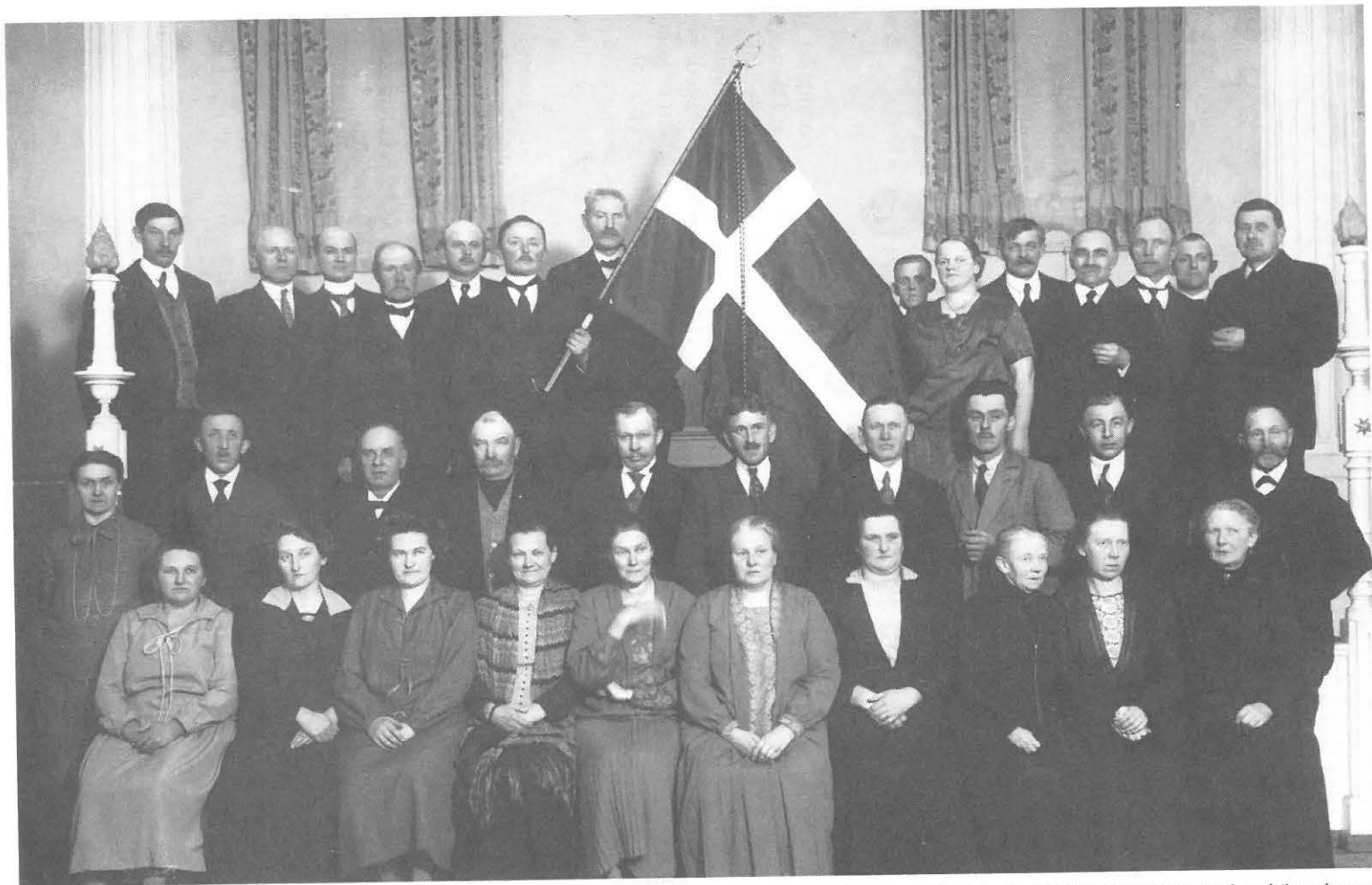
Torben Lauridsen, Thisted, beundrer storkeparret, som er kommet ud efter at have opholdt sig inden døre hele vinteren, passet af uddelerfamilien Anna og Jens Chr. Søndergaard.

Det er den invalide hunstork »Ludvig«, der opholder sig på reden – hjulpet op ad trappen, som Jens Chr. Søndergaard havde konstrueret. »Ludvig« døde i 1981 – to år efter Jens Chr. Søndergaard. I 27 år (1960-87) var der storke på reden ved Storkevej i Frøstrup.

I området nord for Randers-Lemvig var der i følge Henning Skov 6 storkepar med 17 unger i 1976 mod 5 par med 10 unger året før.

I hele Jylland var der i 1976 i alt 35 par med 64 unger.

Foto: Erik A. Lauridsen

Det var et forkert billede, der var kommet på side 42 i JUL I THY 1992. Teksten var yderligere oplysninger om billedet side 40 i JUL I THY 1990. Ved en fejltagelse var det billedet fra 1989 side 40, der var kommet med. Teksten til ovenstående billede er: Erik Pedersen, Ny Kastetvej 20, Aalborg, har sendt yderligere oplysninger om billedet side 40 i JUL I THY 1990. Billedet var fra en fest i Kolonihaveforbundets Thistedkreds først i 1920'erne. Til højre for Ole Jensen ved fanen står Nielsine Andersen, der havde skænket fanen. Nr. 2 fra højre i midterste række er Villhelm Andersen. Erik Pedersens bedsteforældre er med: Niels Peter Pedersen (1886-1966) står i bageste række nr. 3 efter fanen, Maren Pedersen (1890-1972) sidder som nr. 2 i forreste række. Ved hendes side som nr. 3 Anna Vullum. Martinus Vullum står i bageste række længst til venstre. Maren og Niels Peter Pedersen boede det meste af tiden på Nørre Alle 19. Deres venner, Anna og Martinus Vullum, boede på Østerbakken.

Dette billede var ved en fejltagelse kommet på side 42 i JUL I THY 1992 og med forkert tekst. Billedet stod på side 40 i 1989. Det var fra Michael Vandet, Fårtoftvej 152, Thisted, ledsaget af denne tekst: Ved arbejdsmand i Thisted, Lars Peter Eriksens begravelse den 25. juli 1941 blev enken, Kirsten Marie Eriksen, fotograferet blandt sine børn (ni i alt) og svigerbørn. Billedet er taget i haven bag huset på Strandvejen 19 i Thisted, hvor Kirsten Marie Eriksen boede. I forreste række fra venstre Amalie Eriksen, gift med Karl Eriksen, der står bagved, Else Eriksen, gift med Ingvar K. Eriksen (kaldet Røde Ingvar), der står bagved, Esther Eriksen, gift med Alfred K. Holmqvist Eriksen (kaldet Claus) bagved, Magda Haugaard (kaldet Magna), gift med smed Poul Haugaard bagved, enken Kirsten Marie Eriksen (død 1959, 86 år gl.), Marie Eriksen, gift med Kristian M. Eriksen, Jenny Kirstine Eriksen (død ugift i København), Christine Thuesen (enke efter Valdemar Thomsen). Bag hende Alfred Olivarius Andersen, Anna N. Andersen (gift med Alfred Olivarius Andersen), Johanne Eriksen, gift med Andreas K. Eriksen, der står i bageste række. Michael Vandet føjede til, at Anna og Alfred Olivarius Andersen var hans mors forældre.

Som illustration til Henning Skovs artikel i JUL I THY 1992 »Asger Leerhøy fra Thisted reddede min juleaften« var der på side 31 et billede af et Douglas DC-6 fly i Kastrup. Det var ikke det største fly, Henning Skov ekspederede, mens han var ansat ved SAS. Det største ses her. Det var en Douglas DC-6B Cloudmaster. Foto: SAS. I øvrigt var et par linjer faldet ud i afsnittet om den nytårsaften i 1949, da luftkaptajn Holger Kierkegaard gav Henning Skov lov til at prøve at være 2. pilot. I Henning Skovs manuskript stod: Derefter koblede han den såkaldte automatiske pilot, der holdt flyet på korrekt kurs i den fastsatte højde, fra, og bad mig om at føre rattet lidt fremad - flyet havde jo dobbeltstyring, så han kunne øjeblikkelig gribe ind - og flyet satte lydigt næsen nedad. Så trak jeg rattet tilbage, og flyet begyndte nu at stige.

Da dette billede, taget i Plantagen Christiansgave i Thisted 1902, var i JUL I THY 1991 side 36, manglede der navne på de to sidste i højre side. Hedevig Østergaard, Tingstrup, oplyser, at det uden tvivl er hotelejer Jørgen Larsen, Royal, og hans kone Jensine Karoline Larsen, født Frostholt. Min farmor, Hedevig Foget, var søster til Jensine, fortæller Hedevig Østergaard, født Foget. I følge det hæfte, »Ejerforeningen Royal af 1978« har udgivet, kom Jørgen Larsen som 23-årig fra København til Thisted i 1871. Fem år senere købte han Hotel Thy i Storegade, men det havde han kun i en kort tid. Så købte han Tachaus Gärd ved Storetorv, og han drev Hotel Royal 1885-1904. Det var ham, der fik anlagt »Royals Have« med restauranterne »Sommerlyst« og »Esplanaden«. Gerda Juul-Lassen, Skanderborg, har tidligere oplyst, hvem de øvrige på billedet er: Fra venstre restauratør Christen Theodor Juul-Lassen og hans kone Maren, født Nielsen. I barnevognen Dora (blev gift med fiskeeksportør Knud Laursen). Foran barnevognen Jenny (i mange år på Amtskontoret i Thisted). Damen i den hvide bluse er Ane Marie Poulsen, født Nielsen (søster til Maren). Christen Th. Juul-Lassen drev »Cafe Morsø« og i sommertiden restaurant i Eshøj.

I flere år har et udvalg samlet materiale om de lave arealer, der kaldes Vejlerne. Det første resultat af udvalgets indsats var en udstilling i Øsløs Forsamlingshus i september 1992. Det næste bliver en bog, som udkommer i dette efterår. Afvandingen af Vejlerne begyndte et par år efter tabet af sønderjyske områder i krigen 1864. H.P. Holst formede mottoet: »For hvert et tab, der kan erstatning findes, hvad udad tabes, det må indad vindes«. Enrico Dalgas gjorde ordene til sine og tog initiativ til hedeopdyrkning. Udtørringen af Vejlerne er en lang historie. Det sidste kapitel blev skrevet i januar i år, da Aage V. Jensens Fonde overtog de store arealer.

I forbindelse med afvandingen af Tømmerby Fjord 1883-84 blev der ved Vesløs opført et hus til en pumpe, der blev drevet af en stor dampmaskine. Foto 1992.: Jørgen Miltersen

Medlemmer af udvalget, der har samlet materiale om Vejlerne, var i sommeren 1992 på studietur på Tømmerby Fjord. Udgangspunkt: Pumpestationen i Vesløs, målet: Ruinerne af to stalde og en ladebygning, opført 1890 øst for Tousig. Bagest til venstre udvalgsmedlem Arne Overgaard, Østerild, og til højre Peter Mommer, der har arealer ud til Tømmerby Fjord. I midten til venstre Ingvard Jakobsen og til højre Albert Borg, der har været fiskemester for Vejleeejerne. Forrest med kasket på Aage Mikkelsen, Tømmerby – udvalgets ihærdige formand. På grundlag af et stort materiale skriver Ingvard Jakobsen, Øsløs, og Svend Sørensen, Skovsted, bogen om Vejlerne.

Albert Borg er i en af de tidligere stalde ved at rive græs op, så man kan se midtergangen og grebningen i hver side. Fotos 1992: Jørgen Miltersen

Fra læserne

Brev fra Amerika

Julen 1992

Herr Jørgen Miltersen!

Jeg medsender her en kopi af mit kort til hr. Møller i Koldby. Som det fremgår af indholdet, nød jeg at læse artiklen. Ved samme lejlighed vil jeg gerne takke Dem for arbejdet med den årlige udgave af JUL I THY. Jeg ser frem til den hvert år og er meget taknemmelig til fru Møller, Monopol, som trofast hvert år sender den til mig. Min veninde her, Elin (forhen Andersen, datter af fru Andersen, Tingstrupvej 18 A) læser den også med begejstring.

Glædelig Jul

Margit Kohl,

7 Durant Avenue, Maynard, MA 01754, USA.

Købmandsgården i Koldby

Julen 1992

Kære herr Møller!

Hvert år i mange, mange år har jeg fra fru Møller, Monopol i Thisted, modtaget JUL I THY og leder begejstret efter slægtninge og venner i Det Gamle Album. Jeg har boet her i USA i 33 år, men mine rødder i Thy sidder dybt.

I dette års udgave fandt jeg Deres artikel om købmandsgården i Koldby. Det var, som at læse om min egen barndom. Min far var købmand C. Th. Mikkelsen i Hørdum (1935-1949) og min morfar Jacob Mikkelsen i Stagstrup. Måske kendte De dem ?? Deres historie går jo en del længere tilbage.

Thybomålet er jeg ikke særlig god til at snakke, men forstå det kan jeg skam. Deres artikel gjorde så stort indtryk på mig, at jeg vil oversætte den til engelsk og give til hvert af mine tre børn, så de kan få et lille indtryk af min barndom, som unægteligt var meget anderledes end Deres.

Jeg vil gerne takke Dem på det hjerteligste for dette tilbageblik til en længst forgangen tid.

Glædelig jul og mange venlige hilsner.

Margit Kohl

*Wishing you
all the joy
and wonder of Christmas*

*Margit Kohl
(forhen Mikkelsen)
Hørdum*

PS: Ja, så sandeligt husker jeg »Jep« foruden å finne Antonius o.s.v. - ligeledes duerne på taget.

Flere navne

Ulla Nybo Hansen, Holstebro (datter af Marie og Bernhardt Pedersen, der boede Fårtoftvej 48 i Thisted) har sendt oplysninger om et billede fra JUL I THY 1976 side 45 øverst. Det er af Thisted Folkekor, fotograferet i 1956 ved 30 års jubilæet. Ulla står i bageste række fra venstre efter Grethe Sørensen.

*

Kisse Holst Køjris-Andersen har sendt yderligere oplysninger om billedet i JUL I THY 1990 side 50. Det er drenge og piger, der blev konfirmeret i Thisted Kirke 8. oktober 1939, da Georg Westh var residerende kapellan i Thisted og sognepræst i Skinnerup. Den ukendte dreng, der står som nr. 8 fra venstre, er Ove Andersen.

*

Malermester Henning Kirk, Holstebro, har en kommentar til side 55 i JUL I THY 1983. I følge teksten var billedet fra et møde med repræsentanter for elværkerne i Thisted Amt ca. 1940. Henning Kirk skriver:

»Mødet kan ikke være alene for elværker i Thisted Amt, da både Holstebros borgmester og to byrådsmedlemmer er til stede. Holstebro folkene har jeg kendt altid (bemærk jeg er fra 1921), så det er således meget sandsynligt, at min oplysning er rigtig, ja, det er ganske vist! Vandkraftanlægget (Holstebro Sø-Storåen) blev opført i årene lige før krigen og taget i brug 1942. Mon det kan være grunden til, at politikere fra Holstebro deltog i mødet? Min kone er fra Thisted, og vi kom jævnlige til byen sammen - derfor min interesse«.

I følge Henning Kirk er nr. 3 i bageste række fra venstre smedemester S. V. Mogensen, (byrådsmedlem, Venstre). Yderst til højre med flot skæg købmand Johan Hansen, (byrådsmedlem, Socialdemokratiet). Stående i midten direktør for Holstebro Svineslagteri, borgmester (konservativ) Hjalmar Sørensen.

*

Til billedet 1992 side 48, konfirmander i Thisted 1936, har Henny Wissing, Søbrinken 12, Thisted, en tilføjelse: I 4. række efter Hanne Thorn er den ukendte Mette Stærkjær. Fra anden side oplyses, at pigen med fletninger i 2. række nr. 6 fra venstre er Hedevig Foget fra Tingstrup. Præsten er Axel Montebello Møller, der var sognepræst i Thisted fra 1. marts 1918 til 19. september 1936.

Gennem 22 årgange

Det er i år 22. årgang af JUL I THY, de nuværende udgivere sender på markedet.

Initiativet til JUL I THY blev i 1931 taget af boghandler Georg Pors i Thisted. Hans forretning blev senere overtaget af Carl Balleby og drives nu af Niels Eriksen.

JUL I THY blev i 1962 overtaget af Clemmen Brunsgaard, der i mange år var redaktør af den socialdemokratiske avis i Thisted. Da han ti år senere besluttede at stoppe udgivelsen på grund af svigtende helbred, henvendte han sig til Erik A. Lauridsen (faktor på Thisted Dagblad) og Jørgen Miltersen (bladets daværende redaktionschef). De har siden 1972 stået for udgivelsen.

Da mange har ønsket at vide, hvad der stod i tidligere årgange, starter vi her på registreringer:

1972

»Vort Thyland«. Chr. P. Fogtmanns sang til melodien »Der dukker af disen«	Side 3
»Vinterfornøjelser« af Majnar S. Nielsen.....	Side 4
»En buket til Liden Kirsten« af Mette Fastrup.....	Side 7
»Skatten ved Ydby Kirke« af C. Brunsgaard.....	Side 10
»Trommeslageren gjorde alarm« af C. Brunsgaard	Side 10
»Julepynt faldt ned fra himlen« af M. E. Kristensen.....	Side 11
»Veteranen fra 1864 vågnede op til dåd« af Adolf Handrup, Heltborg.....	Side 13
»En ravklump reddede vor jul« af Otto Hede, Frøstrup	Side 14
»Thy, hvor fortiden taler« af Siska.....	Side 15
»Den sidste færge« af forfatteren Erling Kristensen	Side 17
»Da en spegepølse blev brugt som pistol«.	
Minder om røverstuen i Skjoldborg ved C. Brunsgaard.....	Side 28
»Juli i Thy« af skuespilleren Carl Nielsen.....	Side 31
Derefter – som i følgende årgange – billeder i det gamle album og glimt fra året, der gik.	

1973

»Goldschmidts rejse i 1865 på vestkysten af Vendsyssel og Thy« af amtmand Florian Martensen-Larsen.....	Side 3
»Med talent for livet«. Tidligere borgmesterfrue i Thisted, Bertha Bjerregaard, fortæller til Mette Fastrup	Side 7
»Klaus - min gode, trofaste ven«. Barndoms minder fra Skjoldborg ved C. Brunsgaard.....	Side 11
»Da sønderjyden Hans Peter Varming bluffedes Stenbjerg« ved Jørgen Pedersen, Ydby	Side 16
»En hund forladt på torvet i Thisted« ved M. E. Kristensen.....	Side 20
»Soldat fra Hannæs slap over den sorte død«.	
Sofus Gravesen, Kærup Holme, fortæller til Jørgen Miltersen.....	Side 23
»Tagedans i Thy«. Et eventyr ved Siska.....	Side 26
»Storkene i Frøstrup«. Et virkeligt eventyr ved Mette Fastrup	Side 27

1974

»Med Mylius-Erichsen ved J. P. Jacobsens grav 13 år efter digterens død« af Mette Fastrup	Side 3
»Med juletanker i sindet«. Erindringer fra Thy ved Gerda Hegnet Bach, Karby	Side 11
»På flugt fra sandet«. Fortælling om sandflugtens katastrofe ved Mette Fastrup.....	Side 13
»Jul for hundrede år siden«. En skitse ved Niels Hancke	Side 21
»Mine køer og kalve« af Mette Fastrup.....	Side 24

»Dramatik ved Nordentoft bro« ved C. Brunsgaard.....	Side 28
»Med Wolle på auktion« af C. Brunsgaard.....	Side 30
»Sprogvanskeligheder« ved C. Brunsgaard.....	Side 31
»Kantarellen« ved Siska.....	Side 32

1975

»Med biskop Erik Jensen i barndommens land« ved Holger Sindbæk.....	Side 3
»Husmandssønnen, der blev orgelbygger«. Marie Christensen fortæller om sin far, N. Chr. Christensen, Snedsted, til Jørgen Miltersen.....	Side 9
»På flugt for sandet, 2. del« af Mette Fastrup.....	Side 13
»Edderkoppens solhjul« af Mette Fastrup.....	Side 18
»Himlens port« af forfatteren Erling Kristensen.....	Side 19
»Det blev alligevel juleaften« af Gerda Hegnet Bach, Karby.....	Side 24
»Den lange, mørke julenat« af Holger Drachmann.....	Side 28
»Når julen går ind«. Digt af Hans Bakgaard sat i musik af Peter Sand,.....	Side 32

1976

»Fra barndommens by til Tjæreborg«. Eilif Krogager fortæller til Jørgen Miltersen om barndommen i Thisted. Nøjsomme forældre sendte ham tidligt ud for at rejse og opleve.....	Side 3
»Kun en gammel grydeske« af Mette Fastrup.....	Side 8
»På flugt for sandet, 3 del« af Mette Fastrup.....	Side 9
»Galgens ret« af forfatteren Erling Kristensen.....	Side 15
»Møllen, der gav navn til en vej«. Om Skinnerup Mølle og Kongemøllevej ved Jørgen Miltersen.....	Side 24
»Farvel til en tyr« af Mette Fastrup.....	Side 26
»Skibet skal sejle«. Natligt stemningsbillede fra Hanstholm ved Mette Fastrup.....	Side 28
»Det gule Palæ i Ydby« ved Esther Bruhn, Århus.....	Side 30

1977

»Cirkusprinsessen fra Ydby«. Thyra Miehe fortæller om barndommen i Thy til Jørgen Miltersen.....	Side 3
»Barndomsdage i Thisted« af Rigmor Fenger.....	Side 11
»På flugt for sandet, 4. del« af Mette Fastrup.....	Side 23
»Efterkommer af thybo blev sekretær for Amerikas præsident«. Jørgen Miltersen om Ted Sorensen.....	Side 28
»En klode af en ko« af Mette Fastrup.....	Side 30
»Tak for det gamle år« af Mette Fastrup.....	Side 32

1978

»I barndommens land«. Kongelig kammersanger Einar Nørby fortæller om barndommen i Thisted.....	Side 3
»Fra Sjørring Volde til Vesterhav« af M. A. Goldschmidt.....	Side 8
»Hans grundsætninger var arbejde og sparsommelighed«. Jørgen Miltersen fortæller om N. L. Spangberg.....	Side 15
»Stille Bedste«, 5. afsnit af »På flugt for sandet« ved Mette Fastrup.....	Side 18
»Havde George Washington sit navn fra Hvass i Vigsø?« ved Jørgen Miltersen.....	Side 24
»Tre døgn i en klostercelle«. Mette Fastrup på Ørslevkloster.....	Side 26

»De ventede trofast på hinanden« Jørgen Miltersen fortæller om Kirstine Bro og Wilhelm Wachs	Side 30
»Træd varsomt«. Digt af Mette Fastrup	Side 32
1979	
»I barndommens land«. Forfatteren til »Samtalestationen« og »Evig og altid Augusta«, Egon Nielsen, fortæller om sine år i Ydby	Side 3
»Fik sit sidste ønske opfyldt«. Jørgen Miltersen om skibsbygmester Hans Ditlev Bendixsen og det imponerende monument på Søndre Kirkegård i Thisted	Side 9
»JUL I THY's første udgiver død«. Jørgen Miltersen om Georg Pors	Side 14
»Stille Bedste«, 6. afsnit af »På flugt for sandet« af Mette Fastrup	Side 15
»Smil til de unge piger« af Inger Bach Fjelrad, gift med Georg Fjelrad, organist i Thisted 1922-27, derefter domorganist i Århus og professor	Side 21
»Alle de brune frøstande« af Mette Fastrup	Side 24
»Udvandrere fra Thy slog sig ned i Nebraska« ved Jørgen Miltersen	Side 25
»Mit træ«. Digt af Mette Fastrup	Side 32
1980	
»JUL I THY for 50. gang« af Jørgen Miltersen	Side 3
»Fra tømrer Taabels have« af Ida Henriksen	Side 6
»Med julenissen ved hånden«. Bidrag af viceskoleinspektør, museumsleder P. L. Hald om Thisted for 150 år siden, skrevet til 1. årgang af JUL I THY	Side 7
»Søndag eftermiddag« af Mette Fastrup	Side 12
»Stille Bedste«, 7. og sidste afsnit af »På flugt for sandet« ved Mette Fastrup	Side 13
»Min lille skole i Nørregade« af Agathe Kabell	Side 21
»Skyggen« af forfatteren Erling Kristensen	Side 22
»Juleaften bag pigtrådshegn« af redaktør Vilhelm Ravnemose, Århus, tidligere Thisted Amtsavis	Side 27
»Jul« af cand. theol. & mag. Niels Hansen	Side 31
»Ur og tid«. Digt af Mette Fastrup	Side 32
1981	
»I barndommens land« af forfatteren, præsten, radio- og TV-manden Jørgen Thorgaard ...	Side 3
»Kirsten Kjær - en eksplosion«. Mette Fastrup tegner et billede af maleren, der fik et museum i Langvad	Side 7
»Jul på store Djernæs« af Peer Leonhard Knudsen	Side 13
»Mere om Hvass og Washington« af Jørgen Miltersen	Side 17
»En Thisted-kunstner«. Inger Knudsen fortæller om sin morfar, smedemester Peder Andreas Andersen, Thisted	Side 19
»Han har helbredt i titusindvis«. Jørgen Miltersen om »den kloge mand i Hørdum«, Peder Lauridsen	Side 24
»En vagttørn ved Oddesund«. Et minde fra 1. Verdenskrig ved C. Brunsgaard	Side 27
»Fra Klitterne« af Niels Hancke	Side 30
1982	
»Barn i Thisted og Hansted« af billedhuggeren Johan Galster	Side 3
»Martha kom os så nær«. Mette Fastrup fortæller om et rådyr	Side 14
»Da thyboer tog land i Dakota« af Jørgen Miltersen	Side 17
»Hos digteren i Torshavn«. Mette Fastrups besøg hos William Heinesen	Side 26

»En thybovals«.

- Tekst af forfatteren Martin Jensen fra Sundby Thy, melodi musikdirektør Chr. Ryming. Side 31
 »Brev til en ven« af Mette Fastrup Side 32

1983

- »Drengår i Thisted« af Johan Galster Side 3
 »Knapper« af Mette Fastrup Side 12
 »Thybomålet er ved at forsvinde i Syd-Dakota« af Ronald Jespersen, Eldridge, Iowa Side 17
 »Gensyn med Hvidbjerg« af Anna Kathrine Enevoldsen Side 21
 »Han kæmpede ved Amalienborg«. Jørgen Miltersen om garder Knud Jensen fra Ydby Side 23
 »Svarte døden« af forfatteren Erling Kristensen Side 25

1984

- »Opbrud fra Thy«. Sidste afsnit af Johan Galsters erindringer Side 3
 »Jul på landet i tyverne« af Olaf Nørgaard Side 13
 »En herlig tid som dreng i Østerild« af Tage Hove-Nielsen Side 18
 »Jul i Thisted for 60-70 år siden« af Werna Linde Side 21
 »Drømmen om Amerika«.
 Jørgen Miltersen om Nationalmuseets udstilling i Brede Side 23
 »Høsten i 1927 var besværlig« ved Anders Bisgaard Side 28
 »Thybovalsen«. Flere oplysninger ved Jørgen Miltersen Side 30

1985

- »J. P. Jacobsens blomster kan aldrig visne«.
 Mette Fastrup mindes digteren 100 år efter hans død Side 3
 »Julekort for 70 år siden« af Olaf Nørgaard Side 9
 »Portrætter af to bedstemødre i Thisted« af Arne Ringgaard Pedersen Side 14
 »Teglværksarbejder som 5-årig«. Uddrag af Chresten Bojesens erindringer Side 21
 »Hun havde vildskab og kraft i sig«. Mette Fastrup mindes Kirsten Kjær,
 født 14. november 1893, død 8. maj 1985 Side 27
 »Mødte sin skæbne på vej til Amerika« af Agnes Andersen Juhl Side 31

1986

- »Skov-Kirsten, en forkynder af Guds nåde« ved Jørgen Miltersen Side 3
 »Da juletræet kom til Helligsø« af Olaf Nørgaard Side 14
 »Teaterdage og kongebesøg i Thisted 1852« ved Birgit Michelsen Side 17
 »Min farfar og Jens Vejmand« af Mette Fastrup Side 23
 »Fra Hundborg Mose« ved Solveig Hermansen Side 32

1987

- »Christian Ryming - musikdirektør i Thisted i 28 år«
 af Kjeld Starch Lauritsen Side 3
 »Jul på landet i halvfemserne« af Olaf Nørgaard Side 10
 »Bydreng hos skomager Larsson« af Henning Jensen Side 15
 »Hanstholm Havn, 8. september 1987« af Mette Fastrup Side 18
 »Brev fra en udvandrer«
 skrevet for hundrede år siden af N. C. Korsgaard, Montesano, Washington Side 20
 »Bedstefars klokke« af Gudrun Kaspersen Side 23
 »Madmor tog æggene i munden« af Chresten Bojesen Side 27

1988

- »Min Barndoms gade«. Henning Skov mindes Skovgade i Thisted..... Side 3
 »De gamle salmebøger fortæller« af Olaf Nørgaard Side 9
 »Brofesten 1939« af Wolf Møller Side 13
 »Hvad er der blevet af Sylvia?« spørger Egon Bertelsen.
 Hendes mor var Mette Erickson, Tower City, North Dakota, USA Side 20
 »Romantiske breve fra 1911« samlet af Inger-Dorte Kastberg Høy-Hansen Side 22
 »Den sidste aften i året«. Sognepræst Niels S. Søb mindes sin barndom i Snedsted Side 29

1989

- »Jordemoder i Thy i gamle dage«. Kjeld Starch Lauritsen fortæller om sin farmor Side 3
 »Vor skole lå ved Lake Thisted«. Dolores Jespersen mindes sin skoletid i Badger i Syd Dakota..... Side 10
 »Fire lyse år på Vestre Skole« af Henning Skov Side 17
 »Da revolutionen kom til Hannæs« af Jens Kongsted Lampe..... Side 30
 »Et minde fra Tousig« af Tage Hove-Nielsen..... Side 31

1990

- »Glade minder fra en ond tid«. Kjeld B. Nilsson om barndommen i Thisted..... Side 3
 »Medarbejder ved Thisted Amts Tidende« af Wolf Møller..... Side 11
 »En sønderjydes vej til Silstrup« af Jens Kongsted Lampe Side 20
 »Da et frygteligt uvejr drog over Nebraska«
 af M. O. Monson, Minden R 3, Nebraska, USA..... Side 23
 »Livserindringer« af Thomas Christensen ved Niels Brogaard Side 26
 »Kong Jensen fra Thy«. Fra »Den danske Pioner«..... Side 32

1991

- »Opfyldt barndom« af forfatteren,
 tidligere undervisningsinspektør Søren Sørensen, født i Thisted..... Side 3
 »Det blev alligevel en god juleaften i Elmelund«
 af Håkon Rysgaard, Thyholm, opvokset i Ydby Side 15
 »Tiden er alles herre« af Jens Kongsted Lampe Side 19
 »Gammelt billede fra Bedsted Skole gav inspiration«. Af Graves Petersen Side 23
 »Christen Kold ville have følt sig hjemme« af Tom Lindskog..... Side 27
 »Graveren i Skjoldborg blev sat på aktier« af Jørgen Miltersen Side 30

Julegaver**Julegaver**

Smukke ting
 i stort udvalg finder De
 hos

Brix Andersen, guldsmed

Gågaden . Telefon 97 92 10 02

AGERHOLM - Storegade 7 - 7700 Thisted - 97 92 00 22

GLAS - PORCELÆN - KØKKENUDSTYR

IMERCO

HUSK...

Håndklæder - Sengesæt - Sengetæpper -
Plaids - Dyner - finder De i et smukt udvalg
midt i Gå-gaden hos:

Gardin
EKSPERTEN
ERIK SCHARLING

Gågaden . Telefon 97 92 09 77*
Stedet, hvor man køber gardiner!

Winther - SCO
Peugeot

REPARATIONER

UDFØRES

KØB HOS

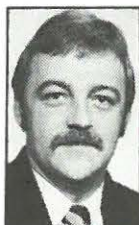
FAGMANDEN

CYKEL SHOP'EN

Leif Vestergaard
Østergade 3 - 7700 Thisted
Tlf. 97 92 15 89
giro 3 77 61 90

Kresten
Borggaard

Ejnar K.
Jeppesen

Kenneth Sohn
Thomsen

Ronald Klitte

EJENDOMSCENTER THY

Jeppesen, Sohn & Borggaard

Statsaut. ejendomsmæglere & valuar, MDE
STOREGADE 8
7700 THISTED
TLF. 97 92 22 88

JERNBANEGADE 3
7760 HURUP
TLF. 97 95 23 55

H.M. AUTOMATIC A S

WILHELMSBORG . 7700 THISTED . TLF. 97 92 63 00

Elektriske styre- og fordelingstavler
Mimic-tavler i mosaiksystem
Styringstekniske komponenter

Sparekassen
THY

Vi er ikke som de andre

Deres håndværker

Alle former for

REPARATIONER

i tømrer- og snedkerarbejde

Nr. Allé . Thisted

Tlf. 97 92 12 04

Hermans Snedkeri

Thisted Materialhandel

v/ Kaj Knudsgaard

malas

Kaj Knudsgaard . Vestergade 16 . 7700 Thisted . Tlf. 97 92 00 52

MATERIALISTEN

Bøger af enhver art og til
ethvert formål

BALLEBY's BOGHANDEL

v/ NIELS ERIKSEN

Store Torv 5. Tlf. 97 92 00 90

7700 Thisted

*Køreglæde der siger **SPAR TO**
- kræver en bil der er **GO***

CITROËN THISTED

v/ Frank Paulsen

Industrivej 53, 7700 Thisted

Tlf. 97 92 44 22

KK **skilte**

TLF. 97 92 06 47 ★ 7700 THISTED

MALLES
Støvsugere
SNEDSTED . TLF. 97 93 40 82

MALLES
Symaskiner
SNEDSTED . TLF. 97 93 40 82

MALLES
Barnevogne
SNEDSTED . TLF. 97 93 40 82

- byens
spændende
... tøjbutik

Louise

Storegade 11, 7700 Thisted.

Tlf. 97 92 02 11

FLVV

TIL KØBENHAVN

Køb billetter hos:

Sextus Bjerres Eftf.

STATSAUT. SKIBSMÆGLER LIVERSEN

7700 Thisted

aut. indenrigsagent - Tlf. 97 92 30 33

Møbler til jul – og hele resten af året!

Kig ind til os - og se vort udvalg - uden købetvang

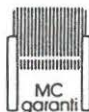
Vi bor midt i byen

Jernbanegade 19

Nye og brugte møbler - til alle priser

Frøkjær MØBLER
TLF. 97 92 04 66 KNUDSEN JERNBANEGADE 7700 THISTED

Kom ind
og se
hvad vi har!

ALT

i glarmesterarbejde, samt indramning af billeder og broderier udføres.

GLARMESTER

Anton Odgaard

Idylvej 2, Thisted, tlf. 97 92 19 17

Kjeldgaard
SKO

GÅGADEN - 7700 THISTED
TLF. 97 92 08 00

**Fuld
effekt**

Elektrikeren

JK.ELECTRIC ApS
Industrivej 10 . 7700 Thisted
97 92 50 66

GØL PØLSER

POUL H. LADEFOGED

FEDEVARER EN GROS
Ost - Sild - Pålæg - Salater

Åbakkevej 6

Tlf. 97 92 14 58 - 97 92 17 33
Privat: Markvænget 10 A - 97 92 57 76

Køkken og hvidevarer

KANSTRUP

Storegade 4 - Thisted - Tlf. 97 92 45 50

**B
L
I
K**

– Ring og bestil en af vore servicevogne med
uddannet VVS-montør.

Niels Skaarup & Søn

Blikkenslager og VVS Installatør
Industrivej 4 - Tlf. 97 92 04 41 - 7700 Thisted

Calles Conditori

CARL EJNAR JACOBSEN

Storegade 8

Telefon 97 92 01 60

Thisted-Hurup Handelsgymnasium

Lerpyttervej 7 . 7700 Thisted . 97 92 51 00

Auto Winkler

aut. **MAZDA** forhandler

Tigervej 5 - Thisted - Tlf. 97 92 16 88 - Aften tlf. 97 92 09 35

favør
STORKØB
LAVPRIS HVER DAG
KASTET 39 - THISTED - TLF. 97 92 66 00
FARTOFTVEJ - THISTED - TLF. 97 92 11 30

Havnesmeden

Smede- og maskinværksted
v/ Knud E. Andersen

Privat tlf. 97 92 17 15

og Leif Andersen

Privat tlf. 97 92 02 04

**ALT INDENFOR
BINDERI**
Kæmpeudvalg i årstidens blomster
Deres blomsterproblem
- vort speciale
Blomster sendes overalt

**TOVES
BLØMSTER**
97 92 02 22
Privat 97 93 12 54

Distrikthuset 56, Thisted, Tlf. 97 92 02 22

Ring efter en
Gardinbus

Se gratis ca. 1000 lange gardinlængder
hjemme i Deres egne stuer

HIL
bolig - tekstil
THISTED TLF. 92 24 44

**Telefon
97 92 24 44**
**- det er os
med
gardinbusserne!**

TAPET - FARVE - GULV

Ærlig information,...Værs'go!

Maling
Tapet

Profa Farver

Gulvbelægning

Jensen & Langballe St. Torv • 7700 Thisted • Tlf. 97 92 33 44

Glædelig jul
og
godt nytår

Super Brugsen

Frisk med det hele – også med prisen.

Besøg vor Super-slagter – det betaler sig

Nyd

haven!

Deres rådgiver i valg af:

Frø til have og mark - Blomsterløg og knolde - Fuglefrø og Foder (også i små portioner) - Gødning - kemikalier og spagnum - Vandingsmateriel og springvand - Plæneklippere og minitraktorer - Plænegræs og redskaber
SERVICEVÆRKSTED og meget mere.

THISTED FRØ

OG MASKINHANDEL

Thorstedvej 88 - 7700 Thisted

97 92 25 66

FRØ - GØDNING - HAVEREDSKABER
HAVEBRUGSREDSKABER - SALG & SERVICE

Thisted Dagblad

– i Thy – om Thy – for Thy

Wadmann

Store Torv
Thisted
Tlf. 97 92 10 32

Centrum for ure, briller og kontaktlinser

Nykredit

THISTED

Storegade 8
7700 Thisted
Tlf. 97 92 18 88

*Der er 200 tøjeksperter i Danmark
– i Thisted er det*

tøj EKSPERTEN **Engelsk**

THISTED - HANSTHOLM

SMUKT OG SOLIDT MALERARBEJDE

MALERFIRMA

C. Christoffersen & Søn

Kastet 17

A. Christoffersen - privat Egevej 7

Tlf. 97 92 02 75

total el-leverandør

- HVIDEVARER
- ALARMANLÆG
- BELYSNING
- AUTOMATIK
- ANTENNEANLÆG
- DATA-INSTALLATION
- VENTILATION
- EL-INSTALLATION
- TELEFON-INSTALLATION
- PERSONLIG DØGNSERVICE

Brdr. W Hansen
Vestergade 84 . 7700 THISTED
TLF. 97922700 . FAX 97911000

For 100 kr. om året får De større frihed til at handle

Med et DanskeBank MasterCard har De altid penge på Dem. I Danmark og på ferierejse i udlandet.

DanskeBank MasterCard koster 100 kroner om året. Og når De bruger kortet, betaler De rente i den halve til halvanden måned, banken lægger pengene ud. Bruger De f.eks. for 10.000 kroner på et år, koster det Dem normalt ca. 125 kroner i rente (rentesats p.t. 1,5% pr. måned; 19,6% årlig nominel rente).

Kom ind og tal med os om MasterCard eller ring til KortFinans på tlf. 33 44 41 00 og få et ansøgningsskema. De behøver ikke at oprette konto i Den Danske Bank for at få et MasterCard.

DEN DANSKE BANK

Køb julegaver i

Frederiksgade . Thisted

F. Lynggaard Poulsen

Bageri – Conditori

Vestergade 59

Thisted – 97 92 06 84

**brille-
huset**
Briller og
kontaktlinser

**VESTERGADE 7
THISTED . 97 92 04 37**

**Alkaline
Batteries**

**Deres
tæppe
garant**
garant
smed • tæpper

INDUSTRIVEJ 61 . 7700 THISTED TLF. 97 92 13 89

TEXACO

Trafik center

v/ Jacob Yde Pedersen

Ålborgvej 12

Tlf. 97 92 29 77

v/ Klaus Ages

Ålborgvej

Tlf. 97 92 19

Åben alle ugens 7 dage kl. 6.30 - 23.00

NB

Chr. Tilsted

ISENKRAM & BELYSNING
Vestergade 4 - Telefon 97 92 06 92 - 7700 Thisted

Euro Sko-

Juul Sko

Vestergade 20 . 7700 Thisted . Tlf. 97 92 05

n

en
64
77

19

Hatten af for Thy Julebryg

ikke til hjemlån

787

Thisted Bibliotek

VO

811308218

ISBN 87 8513 122 9